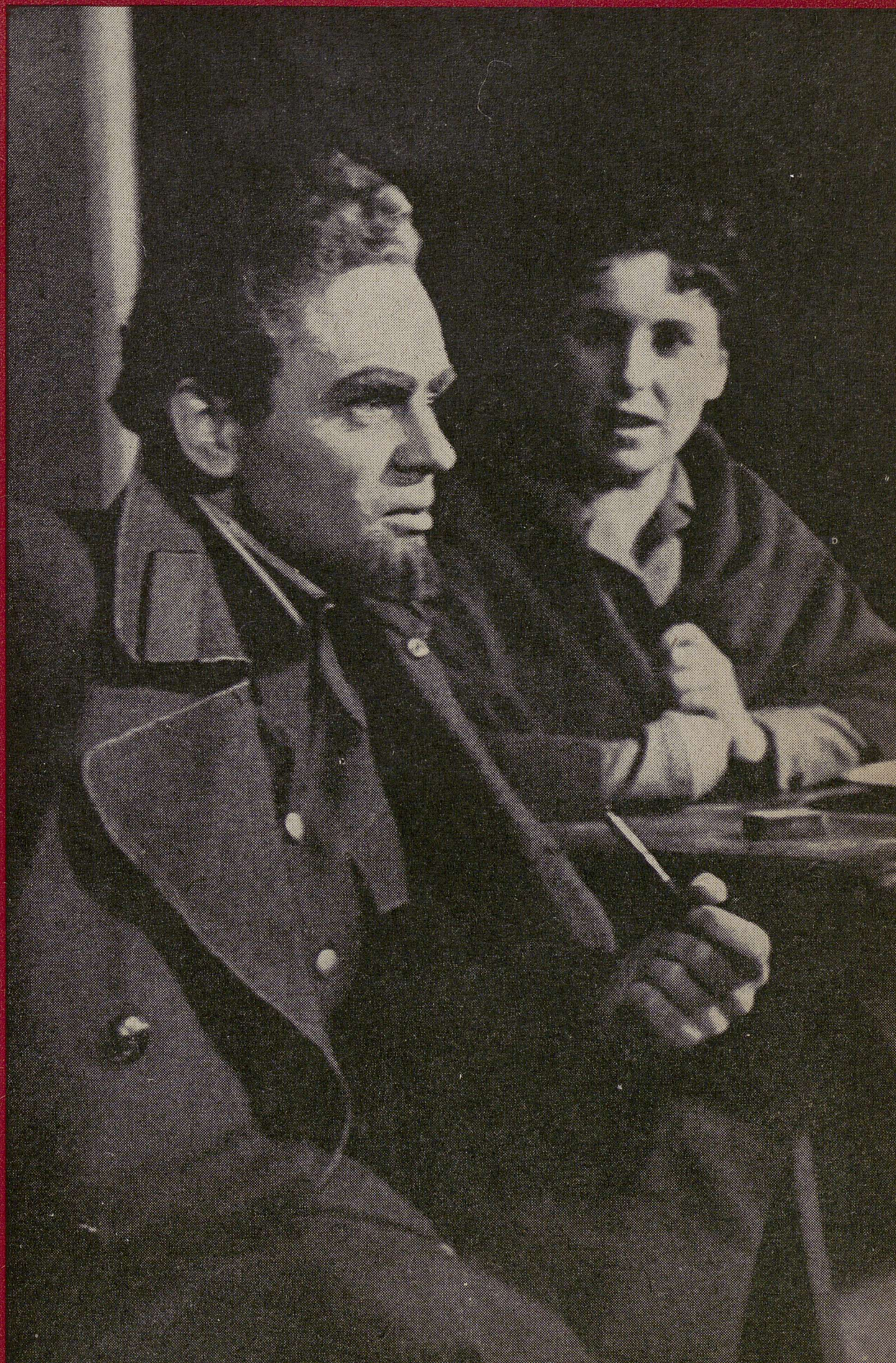

divadlo

číslo 8

OCHO TNICKÉ

ROČNÍK
V.
1959

„Každému socialisticky přesvědčenému člověku, který se zamyslel nad dalším rozvojem člověka a lidskosti, je přece jasné, že profesionalismus a lidová umělecká tvořivost tvoří přirozenou jednotu, že obě tyto velké tvořivé síly se vzájemně doplňují, oplodňují a obohacují.“

L. Štoll na Sjezdu socialistické kultury

UKU V UKU

V historii vzájemného vztahu profesionálních a ochotnických divadelníků má světlé stránky pomoc divadelníků z povolání našim souborům, v ní pak zase hostování známých profesionálních herců na ochotnických prknech. Pokud je jeho hlavním motivem nezištné přání zkušenějšího, talentovanějšího a školenějšího partnera pomoci druhému, s nímž jde ruku v ruce za společným cílem — pak takové hostování budeme vždycky vítat.

Několik málo dní po skončení historického Sjezdu socialistické kultury dostali jsme do redakce dopis z Drahotuše u Hranic. Karel Hynčica nám píše, že sjezdové jednání už nese své ovoce. Olomoučtí herci z divadla Ol. Stibora se u nich sešli se zástupci JZD Drahotuše a průmyslových závodů Sigma Hranice a TOS Lipník n. B. a slavnostně podepsali patronátní smlouvu o vzájemné spolupráci. Jejím cílem je zvýšení politické a kulturní úrovně pracujících

v závodech a především na vesnici. Závodní kluby zmíněných závodů pomohou nově se vytvářejícímu vesnickému klubu v Drahotuších. Členové olomouckého divadla uspořádají pro ochotníky školení a budou jim pomáhat při vytváření dramaturgických plánů i při jiných příležitostech. V právě nastudované komedii Dobrou noc, Patricie, vystupuje s ochotníky v titulní roli známá členka olomouckého divadla Slávka Budínková. Jezdí se souborem na všechny zájezdy po vesnickém okolí.

Známý filmový a divadelní herec Eduard Cupák si zase zahrál s čelákovickými ochotníky Vilíka v Měsíci nad řekou (na snímku s představitelkou Slávky J. Juránkovou). Čelákovičtí nám vyprávěli o jeho skromnosti, poctivém a nepodceňujícím postoji k ochotnické práci. Těšíme se, že nám brzy na zaznamenání podobných příkladů nebude stačit stránka.

ZA SOCIALISTICKÉ OCHOTNICKÉ DIVADLO

Ano, jsou už téměř tady slunné srpnové dny, v kterých jakoby se dala většina ochotníků naší vlasti do putování. České Budějovice—Hronov, Třebíšov—Hronov, Sezimovo Ústí—Hronov — Hronov — Hronov. A nejsou to žádné bezstarostné výlety. Obstojíme? Dáme letošnímu Jiráskovu Hronovu takový vklad, aby se skutečně stal přehlídkou nejzajímavějších a dramaturgicky nejpodnětějších inscenací? Obstojíme? Dáme letošnímu Jiráskovu Hronovu ráz veliké školy ochotnických divadelníků, na které bude docházet k výměně názorů mezi ochotníky samými i mezi ochotníky a profesionálními umělci?

Ano, je tu XXIX. Jiráskův Hronov, který možná mnohého překvapil všelijakými novotami. Příjemnými a možná pro někoho i méně radostnými. Tak hned první novota. Jiráskův Hronov v Hronově a Náchodě a hned zase ve Žďárkách a hned zase v náchodské Tepně. Tedy ne už jen přehlídka pro přehlídku, ale především přehlídka ve službě myšlenky. Odhazujeme „svatořečení“ prken Jiráskova divadla a ukazujeme ochotnickému divadlu i při vrcholné přehlídce cestu za těmi, kterým je určeno. Ne tedy jen vybraným divadelníkům z celé republiky, kteří si tu ověřují, kam dál a co dělat „v tom našem souboru“ po Hronově, ale také uměnímilovným obyvatelům náchodského a broumovského okresu i širého okolí, jejichž autobusy se denně sjíždějí před hronovským a náchodským divadlem. A ani to nestačí. Vesnický sálek v nedalekých Žďárkách se najednou zaplní těmi, kterým program bude určen a jejichž problémy bude řešit, i těmi, kteří tu budou hledat pro své soubory cestu, jak rozrazit tradiční pohled na práci takového divadelního souboru, jehož členům konkrétní agitační práce nevonia.

A hned zase už s námi autobus bude uhanět do Náchoda. Tepna: Tady se rodí statisíce metrů látek, nad kterými se až srdce směje na chodbě Jiráskova divadla, zatím co divadlo vyrukovalo se svou dokumentací do ulic, do výkladních skříní, zkrátka mezi lidi. Tepna: I ta letos bude žít Jiráskovým Hronovem víc než jindy a Jiráskův Hronov bude zase více žít s ní. Otevře letos dveře divadla právě jejím návštěvníkům a navíc vtrhne do závodu s estrádním pořadem.

Ale i v Jiráskově divadle i na jevišti Domu osvěty v Náchodě se děje něco nového. Je tu podáván už nejen důkaz o tom, že pracující vlastními silami mohou vytvořit cenná umělecká díla, ale navíc letošní Jiráskův Hronov přesvědčuje, že to nemusí být jen cesta krůček za krůčkem ve šlépějích profesionálního divadla. Zelené pustiny, Trojané, Kompas v nás, 20 tisíc mil pod mořem, Ukradený měsíc, podávají o tom svědectví. Ne tedy ve šlépějích, ale druh vedle druhu jde vedle sebe letos na Hronově ochotnické, ale i profesionální divadlo. Realistické svou „Filosofskou historií“ a D 34 účinnou pomocí při skolení režisérů. Vytváří se tedy nový poměr pracovní, soudružský, o němž by letošní Hronov měl říci také své slovo.

Že každá z 12 her XXIX. Jiráskova Hronova je posvěcena duchem současnosti, to už není výsledkem urputného hledání. To je běžný rys stovek přehlídek, které na jaře proběhly ve všech krajích a v mnoha okresech. Kousek práce ale stejně ještě dá, aby to nebyl jen rys přehlídek, ale běžný rys práce ochotnických souborů. Nu, a o tuto velkou věc se dáváme nyní do boje. O ní budeme uvažovat a využívat kolektivního rozumu ochotnické rodiny na celostátní aktivu o dramaturgii ochotnických souborů. A že tu nesmíme zapomenout na soubory nejmenší, vesnické, které tvoří základ této rodiny, to je samozřejmé.

Ale jsou tu i další problémy, které letošní Jiráskův Hronov pomůže rozlousknout. Jim jsou věnovány 3 odpolední besedy, v kterých by měly padnout tři hráze, na které narážíme v denním toku divadelního života. První: Nevyjasněné otázky pomoci profesionálních umělců ochotníkům. Druhá: Jak připravovat velké divadlo pro malé diváky. Třetí: Prorazit s politicky nesmírně účinnou formou agitačních programů estrádních uměleckých skupin, které by se měly rodit rychleji v našich tradičních divadelních souborech. A že pro řešení těchto problémů spojujeme síly ochotníků se Svazem divadelních umělců, že se tu pokoušíme prakticky řešit problémy, které odhalil Sjezd socialistické kultury a Celostátní konference o lidové tvořivosti — to je naše cesta od vytyčených úkolů přes jejich vyjasnění, ke konkretizaci v životě a práci ochotnických souborů.

Vždyť síla ochotnického divadelnictví v naší zemi není jen v jeho tradicích, síla je spíš ve smyslu pro nové, v bojovnosti, která není jen proklamací, ale především je výrazem citů lidu. Právě pro tyto rysy je ochotnické divadlo tak významnou částí naší kultury. Byla-li na Sjezdu socialistické kultury tak vyzdvíhena úloha lidové tvořivosti — potom ochotnické divadlo, klasický příklad svazku umění s lidem, jde — a zcela zákonitě jde — cestou za socialistickým ochotnickým divadlem. Toto heslo jsme si vytyčili pro letošní Jiráskův Hronov. Odpovídá mu celá koncepce repertoáru, denního programu i příprav. Ať mu odpovídá i každý den přehlídky, každé vystoupení na divadelních prknech, v diskusích — a konečně i při zábavě. Ať průběh letošního Jiráskova Hronova dá další svědectví o tom, že máme předpoklady, aby právě u nás byly pořádány mezinárodní festivaly ochotnického divadla. Vyzbrojme se na ně na XXIX. Jiráskově Hronově a myslíme přitom na řadové představení ochotnického souboru v té nejzapadlejší více.

JIRÍ VALENTA

Ledy se prolamují

I v našem Ochotnickém divadle je tomu tak, že dopisují stovky nejrozličnějších pracovníků, každý o svých zkušenostech, každý ze svého zorného úhlu. Ale právě souhrn těch nejrozličnějších pohledů může dát ucelnější obraz o našem ochotnickém hnutí. Jeden z našich dopisovatelů nám poslal tento příspěvek — a jeho nadpis má, zdá se nám, obecnější platnost. Ano, prolamují se ledy nezájmu vesnických ochotníků o novou činnost, o nové hry, prolamuje se led nezájmu mladých o ochotnické divadlo, prolamuje se podceňující pohled nejednoho funkcionáře. Jen tak dál!

*

V jednotných zemědělských družstvech, která znám, se donedávna nevěnovalo mnoho pozornosti divadlu. Lidé chodili do kina, časem se podívali společně na televizi — a tím kulturní život končil. Ale v poslední době se objevují první vlaštovky. Na okrese Blansko prolomilo led JZD Bořitov, kde družstevníci sehráli Lucernu. Sokolovna v Bořitově byla nabita, obecenstvo spokojeno a soubor dokázal možnosti velkého růstu. V Kunicích na Boskovicku se tak dlouho odhodlávali k sehrání divadla, až vzaly věc do svých rukou místní ženy a přes všechny potíže vydupaly ze země představení Paličovy dcery. Teď chtějí soutěžit s ochotníky z Drnovic, s nimiž spolupracují a kteří jim jako zkušenější jistě pomohou. Na okresní přehlídce vesnických divadel v Blansku soubory z Hrabůvky, Spešova, Ráječka a školy z Adamova dokázaly, že ochotnické divadlo zapustilo na okrese pevné kořeny. A neslavily zde úspěchy jen Gazdina roba a Hadrián, ale i Jarišovi Inteligenti! Jedno nutno zvýdihnout: na jevišti se vystřídali družstevníci, dělníci, děti — všichni si našli volný čas a pečlivě cvičili a zkoušeli pro radost svou i jiných.

*

Ale není ještě všude tak pěkný obraz. V Petrovicích mají krásný kulturní dům, který je okrasou vesnice, ale žádný soubor, ačkoliv je tu hodně mladých lidí. Cožpak šíření kultury na našem venkově znamená pozvat si jednou za uherský měsíc do kulturního domu profesionální estrádu? — Nebo v Horním Poříčí, také je tam pěkné jeviště, ale když se nějaký soubor nabídně, že by zde sehrál divadlo, mávnou jen Poříčtí rukou a nehraje se. Proč? Nechcete nám napsat — vy Poříčtí, Petrovičtí a jiní? Voláme vás všechny do společné práce! Z. K.

ROČNÍK V. — ČÍSLO 8

ZA DALŠÍ ROZVOJ NAŠÍ LIDOVÉ UMĚLECKÉ TVOŘIVOSTI

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK GUSTAVA HNILICKY, TAJEMNÍKA ÚRO, NA CELOSTÁTNÍ KONFERENCI LUT

Soudružky a soudruzi!

Tato konference zdůrazňuje a podtrhuje velký společenský význam lidové umělecké tvořivosti jako bezprostředního a účinného prostředku výchovy lidí, a to nejen výchovy estetické, ale také — a to považujeme v současné době za nejdůležitější — výchovy politické a morální.

ÚRO oceňuje nezištnou a obětavou práci vedoucích a členů souborů a kroužků lidové umělecké tvořivosti. Dovolte, abych poděkoval všem, kdož často bez ohledu na čas a osobní pohodlí přispívají k masovému rozvoji naší kultury. Že je komu a za co děkovat, ukazuje skutečnost, že jenom v Revolučním odborovém hnutí pracuje v současné době 16 797 souborů a kroužků lidové umělecké tvořivosti téměř se 300 000 členy a jejich vystoupení zhlédlo v loňském roce 5,5 miliónu pracujících.

Tato skutečnost potvrzuje, že pracující člověk osvobozený od útlaču kapitalismu a zbavený materiálních starostí rozvíjí své nadání a tvůrčí elán. To můžeme zřetelně vidět nejen v oblasti umělecké tvořivosti, ale i v celém našem společenském životě. Kolik vyrostlo dělnických zlepšovatelů, kolik mistrných organizátorů výroby, kolik starostlivých funkcionářů!

Přes dobré výsledky dosažené v lidové umělecké tvořivosti nemůžeme být posud se vším plně spokojeni. Nedostatečná je zejména péče mnohých závodních výborů o získávání dělníků, zvláště z řad dělnické mládeže, pro práci v souborech a kroužcích, ve vytváření kolektivů lidové umělecké tvořivosti nejen v klubech, ale i v dílnách a rudých koutcích, domovech pracujících mládeže i v učňovských školách. Vyplývá to z nedoceňování společenského významu lidové umělecké tvořivosti pro politickou morální i estetickou výchovu lidí i z toho, že odborové orgány často samy pohlížejí na lidovou uměleckou tvořivost jako na specifickou, samoúčelnou, pouze zájmovou činnost nadaných lidí.

Málo péče věnují odborové organizace dosud i soustavnému ovlivňování a usměrňování obsahové stránky práce

souborů a kroužků a výchovné práci v kolektivech lidové umělecké tvořivosti. V důsledku toho žijí dosud mnohé soubory izolovaně od problémů svého závodu, málo pomáhají rozvoji kulturního života v závodech a jeho okolí.

Lidová umělecká tvořivost se v minulých letech sice rozvíjela co do počtu i úrovně, ale ztratila přitom to nejcennější, co bylo vlastní dělnickým a mládežnickým souborům vzniklým po roce 1945 pod vlivem osvobození Sovětskou armádou. Je jistě správné, že se naše soubory snažily získat vyšší reprodukční úroveň, ale je chybou, že s dosažením vyšších technických kvalit slevila řada souborů na političnost, jasné ideovosti a aktuálnosti svých programů, že přestala agitovat a propagovat všechny nové projevy budovatelské iniciativy pracujícího lidu. Že velmi zřídka vidíme i ostrou satiru, která by ukazovala škodlivost všech přežitků v myšlení a jednání lidí, které se stále ještě v našem životě houževnatě udržují.

Bude třeba se urychleně vypořádat i s kosmopolitními zjevy a širokým importem západních tanečních skladeb. Jsou případy, kdy naše taneční orchestry za celý večer nezahrají jedinou českou nebo sovětskou skladbu. Je to tím horší proto, že taneční hudba má prakticky nejširší publicitu a tím i vliv na utváření vkusu a životního slohu převážné většiny naší mládeže.

Je také dosud dosti souborů pěveckých, tanečních i divadelních, jejichž repertoár a tím i celá práce je odtržena od současného života. Tyto soubory o nic nebojují, o nic neusilují, než o jakési pomyslné estetické krásno, o pouhé udržování tradic a podobně. Správná cesta lidové umělecké tvořivosti byla a bude vždy jedinej v těsném obsahovém sepětí se současným životem a jeho problémy. Otázka spojení se životem, s pracovištěm, se současností, je často diskutována a jsou na ni různé názory. Soudíme, že sepětí se životem je nutno vidět širce. Potřebujeme jak bojovné častušky namířené proti všemu co do socialismu nepatří, tak i dobrou taneční hudbu. Neméně prospěšné je, když některé učitelské sbory a symfonické orchestry pořádají výchovné koncerty pro školy a mládež a učí je

ZE SJEZDU SOCIALISTICKÉ KULTURY

Hluboké vnitřní přesvědčení umělce, že tvoří pro lid, je spjato i s vědomím, že lid je zároveň nejvyšším soudcem, nejoprávněnějším a nejdůležitějším kritikem každého uměleckého díla. Teorie o tom, že i v socialistické společnosti mohou vznikat díla, která — dnes sice nepovšimnuta nebo odmítnuta — dosáhnou svého náležitého ocenění až u budoucích generací, jsou planou výmluvou tam, kde by namísto mužné příznání uměleckého neúspěchu.

Ve společnosti, v níž se lid stává vědomým tvůrcem všech materiálních a kulturních hodnot i strážcem celého kulturního odkazu, není a nemůže být odmítáno opravdové umělecké dílo, které dýše životem lidu, jeho sny a ideály.

Naopak, růstem vzdělanosti širokých mas, stálým prohlubováním socialistické demokracie, v procesu dalšího zušlechťování vzájemných lidských vztahů se bude lid stávat kritikem stále znalejším a vyspělejším, a proto i přísnějším a náročnějším.

*

Proč nejsilněji zaznělo na besedách s pracujícími volání po zobrazení současnosti v našich uměleckých dílech? Protože naše doba, práce i boj našeho lidu si zaslouží, aby byly zvětšeny ve vrcholných uměleckých dílech; protože

hrdinská epocha, kterou žijeme, poskytuje nevidané zdroje inspirace pro všechny oblasti umění. Protože umělecké dílo, zobrazující současný život, může sehrát nejaktnější úlohu ve výchově a v převýchově nového člověka. A právě více takových děl potřebujeme v naší literatuře, ve filmu, v divadle i televizi.

*

Tvořit umělecká díla ze současnosti vyžaduje tuto současnost znát, žít starostmi i radostmi lidí, neztrácet z očí komunistické perspektivy. Každá uzavřenost, brýle individualismu brání nejen v rozhledu, ale zamezuje vidět i tak evidentní fakta, jako jsou noví lidé, s novým socialistickým poměrem k práci, ke kolektivu i k životu. Lidé, jejichž životním významem se stává socialisticky žít, socialisticky pracovat. A nejsou to již dnes ojedinělé zjevy.

Z projevu člena politického byra a tajemníka
ÚV KSČ Jiřího Hendrycha

*

Byla by to čistá metafyzika, kdybychom viděli nějakou hráz mezi oblastí umění profesionálního a umění lidové tvořivosti. Každému socialisticky přesvědčenému člověku, který se zamyslel nad dalším rozvojem člověka a lidskosti, je přece jasné, že profesionalismus a lidová umělecká tvořivost tvoří přirozenou jednotu, že obě tyto velké tvořivé

síly se vzájemně doplňují, oplodňují a obohacují. O tom ostatně svědčí životopisná data nejednoho z našich velkých umělců, a naopak zase historie jejich vlivu a příkladu, jimiž probouzejí nové a nové talenty lidu.

*

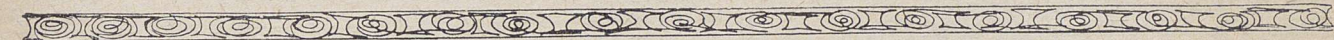
Dubňová celostátní konference lidové umělecké tvořivosti v souladu se socialistickým vývojem našeho života, se stále lepšími životními podmínkami lidí, postupným zkracováním pracovní doby si vytkla zcela reálný úkol zvýšit v nejbližších letech počet účastníků na dvoj až trojnásobek. Základem tohoto rozmachu uměleckých tvůrčích sil lidu jsou nové společenské vztahy, sama socialistická skutečnost. Lidová tvorba ovšem hrála v našem národním životě už v minulosti mimořádně významnou úlohu; to souvisí i s politickými dějinami naší země, kde národní kultura byla po staletí, a zejména v době našeho národního obrození, uchovávána a rozvíjena lidovým živlem, což jí také vtiskuje silný a výrazný demokratický charakter.

I když jsme jako socialisté tyto lidové tradice — buržoazii jednak přezírané, jednak pokrytecky zneužívané — znovu oživilí a hrdě se k nim hlásíme a na ně navazujeme, přesto náš vztah k nim není vztahem staromilců. Nechceme přirozeně, aby byly tyto krásné tradice zneužívány, aby krása folklóru sloužila idealizaci přežilých forem života, udržování náboženských pověr, oslavování zaostalosti vesnice, pokryteckého hledání půvabu v chudobě a primitivnosti.

Je jasné, že lidová tvořivá umělecká síla se může nadále jen tehdy rozvíjet úspěšně, když tyto tradice pochopí kriticky s novátorským smyslem, jako socialistický budovatel. Proto je třeba, abychom i k této oblasti umělecké tvorby přistupovali se stále rostoucí tvůrčí náročností.

To je otázka, nad níž by se měly zamyslet i naše umělecké svazy, jejichž prospěšná pomoc by tu byla nepochybně přijata s nemalým nadšením. Vždyť i v této oblasti se přesvědčivě projevuje zákonitá tendence naší cesty ke komunismu.

Z hlavního sjezdového projevu Ladislava Štolla

rozumět Smetanovi, Dvořákovi a jiným hudebním skladatelům a vážit si jejich tvorby. Je také třeba, aby naše soubory uměly oslavit hrdinství práce ve zpěvu, v tanci i obrazem.

Prostě prospěšné v lidové umělecké tvořivosti je to, co slouží současnému boji dělnické třídy, co podporuje cíle dovršení socialistické kulturní revoluce. Nepotřebné a škodlivé je všechno to, co svazuje člověka, vrací ho zpět, podporuje individualismus a přežitky minulosti.

Vážnou otázkou je proto výchovná práce v souborech samých. Mají-li členové souboru výchovně působit navenek, musí být sami příkladem ostatním, a to jak na pracovišti, tak i v soukromém životě a řídit se tím, co svými programy propagují. Setkáváme se však dosud někdy i s takovými výhradami ze strany dělníků vůči členům souboru: „Co je nám platné, že hezky zpívá a dělá záslužnou kulturní činnost, když v práci je poslední a nejhorší!“ Je nutno si uvědomit, že dobrá činnost souboru nemůže vyvážit špatnou pracovní morálku na pracovišti.

Lidovou uměleckou tvořivost je nutno rozvíjet opravdu na masové základně jako činnost čistě zájmovou a dobrovolnou. To však neznamená, že nebudeme podporovat a rozvíjet rysy vrcholné kázně, uvědomělosti, nezištnosti a obětavosti, které se v ní objevují a které jsou výrazem komunistické morálky, již je třeba postavit do popředí naší výchovné práce.

Tyto prvky se budou moci v oblasti lidové tvořivosti širěji uplatňovat jen tehdy, odstraníme-li některé nedobré zjevy a úkazy, které brzdí její správný rozvoj. To jsou například všechny tendence komerčního chápání této činnosti, které se zvláště v poslední době přenášejí z oblasti tzv. lidových hudebníků i do amatérských estrádních skupin, cimbálovky, souborů divadelních i operních, jakož i mezi sólisty amatéry apod. Jsme však toho názoru, že jakákoli komerční poloprofesionální činnost nemá v lidové tvořivosti místa. Ve shodě s usnesením ÚV KSČ o osvětě povedeme proto závodní výbory a odborová kulturní zařízení k tomu, aby podobné případy neodkladně řešily.

Nestačí tu však bojovat jen na jedné frontě. Těžko vysvětlujeme členům Lidové opery všeoborového klubu v Hradci Králové, že není správné vyplácet členům za vystoupení honoráře, když je v sousedních Pardubicích Lidová opera při Parku kultury a oddechu vyplácí. Neuspějeme také při přesvědčování estrádních skupin, dokud jim budou komerční praxi některá krajská estrádní jednatelství zcela legálně umožňovat anebo je k ní dokonce vést. Tím nechci říci, že by se tyto tendence vyskytovaly jen

v estrádních jednatelstvích. Setkáváme se s nimi i v některých našich závodních klubech. Není nijak radostné, že kulturní zařízení odborové organizace, tedy organizace dělnické třídy, se propůjčí k takové praxi.

Soudružky a soudruzi!

Otevřeně přiznáváme vedle kladů i to, s čím nejsme spokojeni. Víme, že to je v současné době zvláště nutné. Nutné proto, že na tento důležitý úsek naší činnosti je třeba mít větší nároky. To, co nám stačilo v etapě, kdy jsme vytvářeli materiální technické podmínky pro vytyčení úkolu dovršit výstavbu socialismu, nám právě pro toto období už stačit nemůže. Jsme tedy toho názoru, že je třeba ten radostný revoluční elán, s kterým pracovala naše lidová tvořivost v minulosti, rozvíjet i dnes.

Zlepšení na tomto úseku, zejména jeho sepětí se závody a s problémy našich dělníků, dosáhneme zlepšením řídicí činnosti našich odborových orgánů za účinné metodické pomoci zařízení ministerstva školství a kultury a národních výborů. Chceme, aby naše orgány se stejnou vážností, s jakou přistupují k řešení složitých výrobních a mzdových otázek, otázek péče o zdraví a bezpečnost při práci, přistupovaly i k řešení otázek dalšího rozvoje umělecké tvořivosti.

Povedeme neúnavně členy orgánů Revolučního odborového hnutí k tomu, aby kladli požadavky na pracovníky lidové tvořivosti v tom směru, aby veškerá jejich činnost byla zbavena samoúčelností a plnila své výchovné poslání, které jí je určeno. Aby velmi vážně uvažovali o tom, komu svěří vedení jednotlivých tvůrčích kolektivů a dbali, aby to byli lidé, kteří zajistí masový rozvoj lidové tvořivosti, její vysokou ideovost, jakož i socialistickou výchovu členů jejich kolektivů.

Dovolte, abych i vás, účastníky dnešní konference, požádal, abyste se v duchu usnesení ÚRO takovéto péče ze strany orgánů ROH dožadovali, abychom stejně jako organizujeme účast pracujících na řízení výroby, rozšiřovali za vaší účinné pomoci i jejich účast na rozvoji naší dělnické a lidové kultury a tvořivosti a zajišťovali masovou účast pracujících na jejich produkci.

To je naše snaha a čím dříve se nám to podaří, tím rychleji budou z naší práce mizet nedostatky, o nichž jsem hovořil.

Naším společným úkolem bude přimknout lidovou uměleckou tvořivost ještě více k životu závodů, měst i vesnic, k životu všeho našeho lidu a ještě cílevědoměji ji zaměřit na podporu úkolů socialistické výstavby a výchovy nového člověka.

DROBTY Z VELKÉ HISTORIE

Ve chvíli, kdy se čtenářům dostává do rukou toto číslo našeho časopisu, dělí nás již jen hrstka dní od XXIX. Jiráskova Hronova. V dnešním ochotnickém hnutí je už jen pramálo pamětníků začátků Jiráskových Hronovů. Nuže — našim mladým ochotníkům, nežli se dočkají zevrubnějšího monografického zpracování této třicetileté historie — uveřejňujeme z ní alespoň několik drobtů.

Redakce

JOSEF NAJMAN

CYKLUS JIRÁSKOVÝCH HER V ROCE 1921

Při oslavách Jiráskových sedmdesátin v roce 1921 se hrály v celém Hradeckém kraji Jiráskovy hry. V Náchodě Samota a Gero, ve Zbečniku Lucerna, v Červeném Kostelci Otec. V Hronově to byl hned celý cyklus: začal už v prosinci 1920 na jevišti U Mostu, kde se objevilo poprvé vyhlášené nastudování Otce. Dále byly hrány: Kolébka, Emigrant, Samota, Lucerna, M. D. Rettigová. V přírodním divadle pod Homůlkou kromě toho 7., 15. a 29. 8. znovu Otec, při kterémžto památném představení byla postavena celá vesnice (pět stavení) a alternoval v něm na vlastní žádost J. Hurt. Alois Jirásek se představení zúčastnil. K tomuto cyklu můžeme přiřadit i studentského Pana Johanesa ve Slavii.

Oslavy měly tedy nejen vnější slavnostní ráz, ale měly též programový obsah. Z iniciativy ochotníků a za součinnosti takřka celého města vznikla řada podniků, spojených s celonárodní manifestací. Dělníci uspořádali Jiráskovi průvod a hold přímo z továren v pracovním obleku, studenti celostátní sjezd, na němž promluvil Zdeněk Nejedlý.

V tomto ovzduší nadšení se také zrodila myšlenka na stavbu Jiráskova divadla. Hned po oslavách, ve schůzi 15. 11. 1921, se poprvé veřejně jednalo o jeho postavení. Měl to být živý pomník Jiráskovi, součást Jiráskova domu, kde by se soustředil všechny kulturní život kraje. Vedle divadla měl obsahovat muzeum, knihovnu a čítárnu. Ochotníci se obrátili

na veřejnost provoláním, jímž se dožadovali finanční pomoci. Ale akce nenašla hned pochopení ani v tisku, ani v městě. V záznamech kroniky jsou například námitky ze schůzí obecního zastupitelstva proti stavbě na náměstí. Jenže ochotníci neměli kde hrát. Touha po vlastním jevišti je vydatně podporovala v úsilí. Počítávala se přímo povinnost zachovat spolek, který měl svou historii, tak spojenou se jménem Jiráskovým. Již tehdy tedy odpovídají ochotníci na námitky v tisku argumenty, že nejde o věc místní, že význam přesahuje rámec města. Jsou si toho vědomi, právě o to jim jde. Tak se vytvořilo Družstvo pro postavení Jiráskova divadla.

V Československém divadle, č. 15, ročník 1930, str. 225, pak o tom čteme (M. Lederer): „Je to divadlo Jiráskovo, ne Hronova. Bude velkým a čestným úkolem ochotníků hronovských, ale i celého okrsku, aby našli výplň tak mohutné stavby...“

Touto výplní se tedy staly Jiráskovy Hronovy. Úkol, trvající podnes...

BOJE O PRVNÍ HRONOVY

První Hronov obdržel od vlády 1500 Kč, ale jinak se musel obejít, stejně jako ochotnická činnost vůbec, bez státní podpory. Politické špičky vládnoucího režimu daly se prosit, aby Hronovům propůjčily svá jména, ale poslaly jen pozdravné dopisy a ve své většině se osobně nezúčastnily. Při kladení základního kamene k divadlu poslal Kramář Jiráskovi pozdrav prostřednictvím spolku divadelních ochotníků, dal mu ho vyříditi ne přímo.

Nepolitický program ochotníků, jejich snaha zůstat neutrální, s cíli národními, uměleckými a kulturními, to byla linie, která vyvolala odpor a kritiku dělnických divadelních ochotníků.

Rudý večerník z 17. 8. 1931 (roč. XII, č. 160) přinesl zprávu o manifestaci proti Jiráskovu kultu. Pořádala ji v Novém Městě n. M. sekce dělnických divadelních ochotníků II. obvodu Hradeckého kraje. Okresní úřad ji zakázal valnou hromadu, konal se tedy jen koncert hudby JPT z Úpice a odpolední průvod, při němž na 200 účastníků vyvolávalo hesla, z nichž

nejvíce buržoazii pobouřilo „Nechte si Jiráska, náš je Lenin“. Z této formulace je zřejmé, oč šlo. O protest proti jednostrannému přivlastňování a vykládání Jiráska. Řečníci, soudruzi Haney a E. Švagerka z Hradce Králové a Němec za DDOČ dokazovali, že kult Jiráskův má sloužit k posílení ideologického vlivu buržoazie na divadelníky, organizované v ÚMDOČ, ač to jsou většinou proletáři a jim příbuzné vrstvy.

Jiráskovy Hronovy nabývaly svého významu v historickém procesu, který je nutno chápat dialekticky. Manifestace v Novém Městě měla za úkol posílit proletářské divadlo proti „líhni fašistického Jiráskova kultu“. A fašisté skutečně se snažili strhnout Hronovy do šovinistických štvanců. Pravičácký tisk referoval o Hronovech pohotověji než jiné listy. Organizace fašistů pořádaly v Hronově manifestace.

Fašistické listy ohlašují 24. 8. 1932 manifestaci táboru lidu v Hronově, účast 3000 lidí — tedy uprostřed oslav. Pamětní kniha města zaznamenala provokaci dal-

ší: 20. 8. 1933, na začátku Jiráskova Hronova, sjelo se sem mnoho fašistů, 80 četníků bylo v pohotovosti proti nepokojům (str. 261 kroniky). R. Gajda řečnil u hrobu Jiráskova! Potom se fašisté procházeli městem, zapsal prostý textilní dělník, který byl kronikářem, a z jeho zápisu lze si udělat představu, jak se také mohla vykládat národnost Jiráska. Požádali Gajdu, aby do divadla nechočil — večer při představení se pak rozneslo mezi bojůvkami, které ovládly hlediště, že vůdce do divadla nesmí — a fašisté demonstrativně opustili divadlo.

Lidové jádro našich ochotníků spolu s intelektuály rodu Z. Nejedlého neměli to nijak lehké, vydržet v boji o Jiráskovy Hronovy a upevnit je v jejich dnešním významu. Že se měli oč opřít, je patrné: z repertoáru tohoto III. Hronova (1933): Petrovič — Liják, Stroupežnický — Hrobčický z Hrobčic, Šamberk — J. K. Tyl, Šubert — Drama čtyř chudých stěn a Jiráskův Jan Žižka, který v souvislosti s provokacemi fašistů dostává jistě zvláštní význam.

REPERTOÁRY

Od samého začátku, od I. Jiráskova Hronova, zdá se, potkáváme se na jeho jevišti s nebezpečím, které je trvale ohrožuje: se snahou po napodobování profesionálních nečností. Takovou je i nemístná aktualizace, experiment pro experiment. Divadelní kritika nám zachovala zápisy o expresionistických výkladech a civilismu na ochotnickém jevišti

i ve hrách Jiráskových. Bylo by ovšem nutno pátrat po úpravě textu a sebrat více materiálu, než abychom mohli již na základě neúplných zpráv soudit.

Nicméně o sobě nikterak revoluční repertoár III. Hronova má v dobovém kontextu nepoměrně větší význam než formální experimenty I. Hronova. Podstatné totiž je, že reaguje zcela živě na

současnost, třeba to činí hrami z klasického, kriticko-realistického dědictví. A možná, že právě pro ně — neboť tu také spolupůsobí složení souborů. Na III. Hronově, věnovaném hraničářům, hráli ochotníci z Budějovic, Mostu, Ústí n. L., České Třebové, tedy z průmyslových oblastí...

I. HRONOV V DUCHU JIRÁSKOVĚ

M. Lederer napsal v časopisu Československé divadlo, 1931, č. 13, str. 194: „Od počátku bylo zdůrazňováno, že Jiráskův Hronov není podnikem jen ochotnickým, že toto dává k němu jen iniciativu... Přesto zůstala celá umělecká i organizační práce na bedrech ochotníků. Pomohly jen některé krajové organizace a několik lidí.“ — Nebylo lehké sestavit program celotýdenní... Dramaturgický program měl tyto linie: v realistických hrách zobrazit českou povahu, ve Filosofské historií snahy předbřeznové, v Geru (chápaném jako počátek historické tetralogie) podat v myšlenkově obtížné hře varování nebezpečí. —

A dále zde čteme: „Herci profesionální nabídli svou pomoc. Nepřijali jsme ji a nemohli přijmout, abychom mohli podat důkaz, co dovede ochotnictvo samo, bez cizího přispění. Snad napříště poskytně Hronov příležitost k osvědčení jiné složce čs. divadla, přál bych si, aby to byl soubor herců profesionálních od různých divadelních společností. Letos ať to dopadne jakkoliv — I. Hronov v duchu Jiráskově a vlastní silou!“ —

Aby si mohli naši čtenáři udělat alespoň letmou představu o představeních prvního Hronova, ocitujeme zde ještě úryvek z kritiky, uveřejněné v časopisu Naše menšiny (roč. XI, 1931, č. 9, str. 176–177). Autorem kritiky je opět M. Lederer.

„Spolek div. ochotníků v Pardubicích... začínal celé slavnosti. Hrál OTCE a hned prvním dnem prolomil dosavadní šablonu této hry. Vymýtil z ní folklor a zdůraznil za to lidské drama hry. Expressionisticky-symbolický kříž, jenž svým nalomením naznačoval zvrácenost víry v duši Diviškově a jenž i v posledním jednání tak výmluvně hrál, byl význačným znakem hry. Hra zvítězila, ale především i u obecnosti, jež z počátku moderní hry zarážela, skvělým provedením jak jednotlivců, tak v souhře celého souboru.

Vzdělávací spolek Praha-Vyšehrad... uvedl na scénu Vojnarku. Dal i této hře zabarvení moderní. Osvědčilo se opět jako při Otci, ač nebylo všude dodrženo a místy učiněna ještě koncese realistice hry. Stylisace scén vyzdvihovala šťastně dynamiku hry, jež pouze ke konci zdála se trochu přexponovanou...“

IV. JIRÁSKŮV HRONOV

Náš poslední citát je opět z Maxe Lederera (Naše menšiny, roč. XIV, č. 9–10, 1934, str. 140):

„Bojoval jsem za letěcí Hronov proti pesimismu jak ve vlastním okrsku a kraji, tak i širšímu. Bojoval jsem rovněž za ROHÁČE ne pro svou osobní prestiž nebo choutku, ale že jsem chtěl dokázat, že historická tetralogie Jiráskova je nejen politicky a národně, ale i umělecky živá. Podařilo-li se to, nechť soudí jiní... Držel jsem své místo po čtyři léta jen z pocitu povinnosti vůči dílu Jiráskovu. Je úkazem zdravého rozvoje, přijdou-li noví lidé a snad i nové směry. Ale chtěl bych přece jen upozorniti..., že podkladem Hronovů jest a musí být Jirásek...“

Laskavostí MNV v Hronově, jmenovitě správce Jiráskova muzea Jana Slánského, můžeme své útržkové poznámky z dějin Jiráskových Hronovů doplnit i několika historickými snímky z III. Jiráskova Hronova z r. 1933. Na prvním je výprava ochotníků z Olomouce (křížkem označen vedoucí výpravy Václav Volánek, pravnuk Černého Václava z Jiráskovy kroniky U nás). Druhý

CO ARCHIV DOCHOVAL

je z vítání zájezdu jugoslávských Čechů-ochotníků ze Záhřebu. Na třetím je soubor z Ústí n. Labem a Mostu, který tenkrát v pořadí vystoupil s Šubrtovým Dramatem čtyř chudých stěn. Na posledním výkonný výbor III. Jiráskova Hronova. Poznáváme na obrázku v první řadě dole druhého zprava Maxe Lederera, nahoře ve třetí řadě třetí zleva je Julius Mitlöhner, starosta ÚMDOČ v době okupace, padl 8. 5. 1945 na barikádách. Vedle něho — čtvrtý zleva — je Václav Šlégel, zahynul za okupace v koncentračním táboře.

Historie hodnotí a zhodnotí míru pokrokovosti jednotlivých pracovníků — průkopníků myšlenky Jiráskových Hronovů. Jiráskovo divadlo zůstalo, na těchž schodech vítáme dnes ochotníky, mesoucí dále pochoďeň. Co už ochotnických srdcí „samou láskou k dobré věci až vařících“ tudy prošlo! Vzpomeňme s láskou všech, kdož pomáhali připravovat náš ochotnický dnešek.

SMĚR TŘETÍHO ŠRÁMKOVA PÍSKU

JIRÍ BENEŠ

Když jsme v tomto časopisu před dvěma lety hodnotili I. Šrámkův Písek mládeže, bylo nám trpko nad základním rozporům. Cítili jsme tenkrát všichni, že se rodí nová, velká a potřebná tradice každoročních přehlídek mladé a nejmladší generace ochotnického hnutí — a všichni jsme viděli, že to, co nám tehdy dětské a mládežnické soubory v Písku předváděly, je vším možným, jen ne opravdu mladým ochotnickým divadlem. V dětských představeních ovousatělí chlapecové napodobovali staroochotnické šarže a osmileté dívky v průsvitných šatečkách manýry někdejších baletních hvězd pochybného lesku. Repertoár souborů mládeže nesl tenkrát všechny znaky špatného repertoáru slabších staroochotnických souborů, projevil se naprostý nedostatek představení, která by výrazným způsobem za něco a proti něčemu bojovala a manifestovala by tak životní názor mladé generace. Na tomto úhru se před dvěma lety začínalo — a k tomu ještě bez řádné teoretické výzbroje, s hlavami plnými zmatku, zda vůbec a jaký vlastně má smysl dětské hraní divadla, co dítě může a nemůže hrát, co mají hrát soubory, složené ze samých mladých lidí a zda má vůbec cenu takové zvláštní soubory zakládat atd.

Za ty dva roky se udělal velký kus práce. Ve většině těchto a jiných problémů mládežnického divadla nám začíná být jasno. Kdo tuto práci udělal? Především na svém úseku nejlepší pracovníci ochotnického hnutí, kteří konečně pochopili, že bez získání mládeže je celá jejich láska k divadlu planá a jejich mnohaletá práce odsouzená k zániku, na širším úseku nejlepší pracovníci našich masových a společenských organizací, a budeme-li otázku důsledně promýšlet dále — pak celá politika našeho státu, která právě v těchto letech s daleko větší pozorností sleduje všestranné problémy výchovy mladého člověka. Výchova uměním a k umění nepatří zde na poslední místo. K takovým závěrům konec konců dojdeme, když si na úseku své ochotnické práce uvědomíme prostý fakt, že během těchto let nastupují mladí lidé do všech našich souborů, že lavinovitě (zatím bohužel jen kvantitativně) roste počet představení, určených dětem a mládeži, že neustále sílí počet mládežnických souborů a šíří se vlna dětských divadelních kroužků, že stále větší počet vyspělých ochotnických organizátorů a režisérů dává své nejlepší síly mladé generaci a její výchově, že v časopisu můžeme uveřejňovat stále více jejich zkušeností a praxí podložených podnětů chudíčké teorii celé této oblasti.

O II. Šrámkově Písku jsme před rokem konstatovali, že je pokrokem, zvláště v repertoáru, ale odvahu, průbojnost a jiných znaků, od pojmu mládí prostě neodlučitelných, v něm bylo pramálo. *Hledání a už nacházení*

nového, stále přesnější určování správného směru dětského a mládežnického divadla — to jsou markantní znaky III. Šrámkova Písku, které jej činí velkým a významným historickým mezníkem. Je tomu tak přesto, že celý ročník divadelní části STM trpěl mnoha závažnými nedostatky (o mnohých jsme už průběžně psali, k jiným se vrátíme při vyhlášení zásad nové STM), přesto, že i v samotném Písku byla celá série špatných představení a vyslovených omylů, přesto, že se vážně uvažuje postavit Šrámkovy Písky budoucnosti na jinou,

Lesní slavnost. Hrál svazácký soubor při KDPM Kl. Gottwalda v Bratislavě

nesoutěžní bázi. Přes všechny chyby stává se Šrámkův Písek mládeže pevnou tradicí, jejíž kořeny jsou už velmi pevné, roste mladé ochotnické hnutí — záruka jeho masovosti, roste za podpory nejprogresivnějších sil starších — ne tedy v odporu k nim.

Pokusme se vyzpytovat rysy nového a učit se i na chybách III. Šrámkova Písku.

★

V představeních nejnižší věkové kategorie (do čtrnácti let) jsme už neviděli „vousaté pidimužlíky a bosonohé víly“. Četné diskuse a znamenitý Dismantlův seminář dokázaly, že je nám už v jednom základním jasně: *smyslem divadla dětí je jejich estetická, mravní a občanská výchova*, nikoliv marné štvání se za „uměleckými“ výkony, čili jinak řečeno: cíl je obrácen především dovnitř, do dětského kolektivu hrajících, teprve v druhé (a pro názornější pohled bych raději napsal v páté nebo desáté) řadě

navenek, k divácké veřejnosti. To se plně vztahuje i na soubory druhé kategorie (14–20 let).

Příkladem řečeno: Vítěz druhé kategorie, svazácký dramatický soubor při Domě pionýrů a mládeže Kl. Gottwalda v Bratislavě, předvedl velmi pěkné představení. Na svazácích je vidět, že prošli několikaletou přípravou v pionýrském kroužku, krásně mluví, umějí se na jevišti pohybovat, jsou talentovaní. To je jistě pěkné, ale ne nejdůležitější. Za nejdůležitější pokládám, že jsou to krásní, rovní, čestní lidé, že jsou úžasně ukáznění (to byla radost — nahlédnout k nim do šaten nebo do zákulisního života při představení), že jsou vzdělaní a samostatní (beseda s nimi v nepřítomnosti jejich vedoucích pracovníků dává jim znamenité vysvědčení), že jsou prostě opravdu lepší než jsme bývali v podobných kroužcích před lety my. Práce v divadelních kroužcích z nich vychovala dobré lidi, nebo dala k tomu podstatný příspěvek.

Pokud pak jde o soubory nejvyšší kategorie, soubory, jejichž repertoár, pracovní metody a problémy se už podstatně neliší od obdobných problémů normálního ochotnického souboru, i tady se, myslím, správně podařilo vyjádřit specifikum: *je ve vnitřní výchovné práci a jejich bohatých formách*. Samozřejmě — ani normální ochotnický soubor nemůže ignorovat toto působení ochotnické práce směrem dovnitř, do řad souboru samého (při jiných příležitostech jsem zde napsal, že v tom právě spatřuji nejméně polovinu smyslu ochotnického divadla vůbec), ale v souboru, kde členské jádro tvoří dvacet až pětadvacetiletí lidé, vystupují tyto vnitřní, výchovné funkce ochotnické práce do popředí daleko markantněji. A tu je třeba v hodnocení III. Šrámkova Písku naplno napsat, že jsme — až na malé výjimky fouňovství, primadonství nebo režisérské choroby (mladému režisérovi stoupl úspěch kolektivu do hlavy a pokládá jej za svůj osobní) — viděli 17 dětských a mladých kolektivů a v nich stovky zanícených, skromných, uvědomělých, kritice přístupných a po dalším vzdělávání a prohloubení znalostí toužících mladých lidí. Tuto chválu je možno rozšířit i na osmdesátihlavý kolektiv seminaristů, ne vždy věkem, ale srdcem mladých.

K jedné té odstrašující výjimce: Soubor ŠS ČSM 41. osmileté střední školy v Praze 7 vede Jana Klatovská, členka divadla Jiřího Wolke. To je jistě chvályhodné a ne zatím právě často — aby profesionální divadelník vedl dětský soubor. Už méně chvályhodné je, když vedoucí souboru při diskusi se staví ke kritice slovy: „Na tom mi vůbec nezáleží, co si o tom myslíte!“ O dalších výrocih raději pomlčím. Nám bude, soudružno Klatovská, vždycky záležet na tom, aby naši mladí svěřenci se učili správně přijímat kritiku, aby byli přesvědčeni, že nejsou neomylní a geniální, aby proti

kritice, s níž nesouhlasí, věcně argumentovali — a ne ji odmítali opovržlivými gesty a nadutou pózou. A ti naši mladí svěřenci budou vždycky napodobovat svého vedoucího, v tom dobrem, i v tom špatném. Právě proto je funkce vedoucího dětského a mládežnického souboru tak významná.

V první kategorii posuzovala porota tři představení. Zvítězil — ve třech letech už po třetí — soubor Krajského domu pionýrů a mládeže v Brně. Ukázal na jednu vhodnou formu práce pro dětský kroužek — na scénické pásmo veršů a lidových obyčejů. Děti od těch opravdu nejmenších zde s velikou prostotou a přirozeností přednášejí vhodné verše z lidové i umělé poezie. Tu a tam se objeví útržek děje, spíše dětské hry, do níž děcka svou přirozenou hravostí vnášejí prvky improvizace. Celkový dojem je umocněn jednotící režisérskou koncepcí, která nikde dítě neznásilňuje, všude vychází z jeho fantazie — a nikde nepřipouští prvky, jež by jednotící koncepci narušovaly. Spolupráce s brněnským Divadlem J. Fučíka přinesla v tomto dětském souboru dobré ovoce. Jestliže lze pásmu vedoucí dětí Jarmily Kovářové, nazvanému *Náš rok*, něco vytýkat, pak je to okolnost, že zůstává převážně uzavřeno v tradiční oblasti, takže je pak jen na inscenátorovi, aby do představení vdechl dnešek, pohled dnešních dětí na tradiční obyčej. Je však třeba říci, že tatáž autorka napsala pro své děti pozoruhodnou hru ze současného života pionýrů a svazáků. Jmenuje se *Výlet do vesmíru*. První verze, brněnským souborem už provedená, trpí ještě závažnými nedostatky, autorka zdaleka nestačila vytěžít všechno ze svého výborného nápadu, ale na hře pracuje dále. I k tomu porota přihlížela, když udělovala souboru první cenu.

Tradičním dětským repertoárem nechtěly se spokojit ani soubor Ústředního domu pionýrů a mládeže J. Fučíka z Prahy 12, ani zmíněný soubor osmiletky z Prahy 7. První z nich uvádí dramatické pásmo svého vedoucího R. Kloučka, nazvané *Třikrát děti*, druhý hru J. Chmelaře *Dobrodružství v parku*. V obou představeních viděli jsme děti a pionýry — ale nepoznali jsme je. V Kloučkově pásmu vzorné, učesané pionýry, odříkávající z rampy fráze, v Chmelařově hře kluky z ulice, před jejichž kousky by Makarenkovi bezprizorní bledli závisť. Jenže onou Makarenkovou poemou vládne etos pravdy a víry v mladé pokolení, kdežto zde se tlupa hrubých výrostků (mluví jazykem tak strašným, že už jeho naturalistické používání na jevišti je pedagogicky naprosto pochybené) v závěru „přerodí“ ve vzorné pionýry. Ten závěr nepřesvědčí nikoho, vyhlášení tlupy hrubých výrostků pak nepřesvědčí nikoho, kdo zná trochu dnešní děti, jejich city, družnost, bohatství jejich myšlenkového světa. Naplno řečeno: Chmelařova hra pomlouvá dnešní děti, Kloučkově pásmo je barví na odpornou limonádovou růžovou a pokud mluví o historii, pracuje s čítankovými, ne však s uměleckými obrazy. Přitom naprosto nemíním

J. Kovářová: *Náš rok*. Soubor KDPM Brno, snímky Minc

upírat Chmelařovi dobrý záměr ani Kloučkovu pásmu dobrý nápad — ukázat život dětí ve třech historických epochách, za první republiky (hnutí Rudých průkopníků), za okupace a dnes. Uměleckou jiskřičku porota spolu s dost širokým plémem diskutujících ani ve hře, ani v pásmu nenašla. Škoda velké dětské snahy v obou souborech! Jedinou útěchou zůstává, že k oběma omylům došlo ve snaze o vytvoření současného repertoáru pro dětské soubory — a to není úkol malý a čeká nás jistě ještě dost proher, než se zrodí opravdu dobrá současná hra o životě našich dětí. Bude to trvat déle, když se o ni budou pokoušet rukou neumělou amatéři, než kdyby se čelem k tomuto žánru postavili mistři pera. Ale to už by byla kapitola jiná. Neradostná!

Celkovým radostným úspěchem III.

Šrámkova Písku jsou tři představení druhé věkové kategorie (14 až 20 let). Zvítězil už zmíněný soubor bratislavských svazáků pod vzorným pedagogickým vedením Anny Košťálové, která pro soubor upravila německou hříčku Elsy a Clouse Küchenmeisterových *Lesní slavnost*. Hodinová hříčka, v níž vystupuje 12 zvířátek, je určena nejmenším dětem. Nenásilně v nich vychovává pocit sounáležitosti s kolektivem, učí je nebát se, nevěřit lichotníkům, neustupovat zlému. Dobře aktivizuje nejmenší publikum. Věru škoda, že si musíme tyto texty pro nejmenší překládat (je to i případ Kocoura Chlubílka, který slavil úspěchy ve III. kategorii) a máme naprostý nedostatek svých vlastních!

Bratislavské představení vychází ze správné teze, že nejde na jevišti o to naturalisticky postihovat zvířátka,

ŠS ČSM Brandýs n. L.: *L. Aškenazy, Ukradený měsíc*

nýbrž hrát dětské, nebo přesněji, průzračně lidské vlastnosti. Představení je stylově čisté, bez zvláštních příkras, s prajednoduchou výpravou. Jeho zvláštní půvab (typický ostatně pro celou tuto kategorii) je v prvních krůčcích, které zde mladí herci dělají od pólu nehrané, přirozeně půvabné dětské prostoty k uvědomělému herectví, jež například ve výkonech Medvěda (P. Debnár), Slepice (V. Pavlíková) či Kuny (B. Turzunovová) dosahuje pozoruhodné výše. Představení, jež šťastně seznámilo většinu českých dětí poprvé s krásou slovenštiny, mělo — bez přepínání — význam pro upevnění bratrské československé družby.

Zcela mimořádné bylo představení dramatizace novely Ludvíka Aškénazyho *Ukradený měsíc*, které předvedl kroužek jedenáctiletky z Brandýsa nad Labem. Lad. Smoljak vyšel z toho, že si jeho svěřenci lžebnou Aškénazyho prózičku zamilovali a pokusil se s mimořádným úspěchem přepsat ji pro jeviště. Běžnými divadelními prostředky nemohl vystačit, proto užil spolu s výtvarníkem R. Pilařem formy, již sami říkají „laterna magika“. Používají dvou projektorů a barevných diakresb (kresby přímo na sklo, jejich projekce se stává aktivní složkou děje). V jen nepatrně méněném Aškénazyho textu podtrhují satirické rysy (v jednom případě nešťastně) a zvláště závěr, který v představení vyniká jako neobyčejně sugestivní varování před hrozbou atomové války. Celek přímo hýří režisérskou invencí, která dokáže zakrýt herecké nedostatky začínajících ochotníků (velkým talentem je mezi nimi představitelka Anděly E. Hronková) a při-

pravit divákům nezapomenutelný večer. V některém z příštích čísel časopisu dáme slovo tvůrcům představení, bylo by škoda, kdyby jejich zkušenosti se nestaly majetkem obecným. Zde jen závěrem konstatujeme, že se jim na opomíjené půdě divadla poezie podařilo vytvořit zdařilý politický kabaret v pohádkovém rouše.

I třetí představení této skupiny pracuje s novým textem. Učitelé ruštiny vysokomýtské jedenáctiletky přeložili pro svůj dramatický kroužek v Čechách zatím neprovedenou hru Sergeje Michalkova *Sombrero*. Korespondovali s autorem, který jim — když se nácvik už chýlil ke konci — poslal novou úpravu textu. Při shánění mexických písní jim pomohlo Ústřední dětské divadlo v Moskvě, které má hru na repertoáru. Učitelé a žáci vytvořili při nácviku ideální kolektiv. — To všechno jsou znaky příkladné a ne právě obvyklé.

Řekněme rovnou, že Sombrero nepatří k nejlepším Michalkovým hrám. Má znamenitý námět, ale zpracování pokulhává. Hrdina hry, pionýr Šura Tyčinkin, chce hrát d'Artagnana v dětském představení Tří mušketýrů, ale kolektiv svěří roli jinému chlapci, který může dodat opravdové rapíry. K Tyčinkinovým přijede na návštěvu bratranec z Mexika a daruje Šurovi mexický oblek včetně sombrera. Šura se začne před kamarády vydávat za svého bratrance, získá si jejich bezmezný obdiv i roli, po níž tolik toužil a kterou si ovšem pro svůj herecký talent plně zaslouží. V den představení Mexičan zmizí a stojí zde opět jen Šura Tyčinkin. Kolektiv pionýrů si uvědomuje svou chybu (právě zde pra-

cuje autor velmi schématickými a nepřesvědčivými prostředky) a všechno dobře dopadne. Z převlekové komedie těžší sice autor několik zdařilých situací, ale často si pomáhá přímo ekvilibristicky, děj postrkuje dopředu násilnými a neorganickými vložkami, postavy dospělých jsou prakticky bez funkce a úloha Šurova bratrance v ideovém vyznění pochybná. Naproti tomu postavy pionýrů jsou napsány velmi živě a současný příběh dokázal mladé písecké diváky přes všechny nedostatky provedení dostat přímo do varu. Jsem přesvědčen, že by se dramaturgický počin vysokomýtského souboru po některých úpravách a revizi překladu mohl stát obecným přínosem, zvláště při známém nedostatku pionýrských her. A tato má jedinou scénu, 6 pionýrských a 3 dospělé postavy! Ovšem — a to bude asi potíž největší, postavu Šury může hrát jen zkušený nebo velmi talentovaný mladý herec. Ve Vysokém Mýtě ho nenašli, sotva ho najdou na ochotnické scéně jinde.

Stranou ponechávám vystoupení žáků ostravské konzervatoře s Mozartovou operní hříčkou Bastien a Bastienka. Omezují se na poznámku, že by bylo pro nás velmi zarážející vidět uprostřed všeho toho píseckého mládí zaprášené operní manýry.

Touha vyslovit se nově, po svém, netradičně, nekonvenčně, hledat nové texty — to je charakteristickým znakem představení druhé věkové kategorie III. Šrámkova Písku a jeden z jeho nejpozitivnějších přínosů.

Některé další závěry a zhodnocení nejpočetněji zastoupené kategorie třetí ponecháváme si pro příští číslo časopisu. (Dokončení)

Listy přátelství

Dosavadní styky československých ochotníků se sovětskými sotva nás mohou uspokojovat. Přeložili jsme si sice ze sovětských časopisů řadu článků, bedlivě jsme zpytovali všechny naše lidi, kteří se — zpravidla při docela mimodivadelní příležitosti — na návštěvu do SSSR dostali, ale to všechno je málo pro uspokojení toho opravdového zájmu, který o sovětské ochotnické divadlo máme. Rovněž styky, které náš časopis navázal se sovětským odborným tiskem, jsou jen chabou náplastí. Snad letošní Jiráskův Hronov přinese obrát k lepšímu. Jinak je zcela pochopitelné, že v této situaci samy naše soubory hledají alespoň korespondenční styky se soubory sovětskými. A z odpovědí sovětských přátel dýchá stejně upřímný zájem o naše problémy a stejná touha po bližším seznámení. Uveřejňujeme dnes dva sovětské dopisy. První je od hornického souboru z Kiselovska, který si již delší čas dopisuje s naším souborem ZK dolu Vrbenský v Souši u Mostu. Druhý napsali sověští ochotníci z divadelního odboru městského klubu ze vzdáleného Magadanu našim ochotníkům ze Stránčic.

BUĎTE ZDRAVÍ, DRAZÍ PŘÁTELE!

Omluvte nás laskavě, že jsme se zdrželi s odpovědí. — Posíláme vám, co jsme sehnali: tři díly Kornejčukova „Mládí“. Příkládáme také snímky našich fotoamatérů. Už víte, že u nás kromě dramatického pracuje ještě taneční, pěvecký a hudební kroužek. Tyhle snímky jsou ze hry „Uloupení Borodina“.

Nedávno jsme uvedli hru „Rackové nad mořem“ — je to pěkná mládežnická hra. Vypravuje o životě vojáků, námořníků, o tom, jak je silný kolektiv a jak se pod jeho vlivem přerouzáje člověk, stává se úplně jiným a dokáže odstranit své nedostatky. Všem se představení líbilo. Je veselé, lehké, poučné a aktuální.

Hru „Hrátky s čertem“ jsme — drazí přátelé — dosud neuvedli. Teď pracujeme na hře „Bubenice“. Je to hra o velké vlastenecké válce. Po ní budeme uvádět Schillerovy „Úklady a lásku“. Samozřejmě dále nacvičujeme jednoaktovky a učíme se recitovat.

Co je u vás nového? Co teď připravujete? Pište nám o všem, co by vás zajímalo. Chtěli bychom si s vámi pohovořit nejenom písemně, chtěli bychom se s vámi setkat!

Na brzkou shledanou, drazí přátelé v Československu!

DRAZÍ PŘÁTELE!

Kolektiv dramatického kroužku městského klubu odborového svazu města Magadanu vám srdečně děkuje za dopis, který nám předala redakce časopisu Magadanskaja Pravda. Jsme velmi rádi, že s vámi navazujeme styky a družbu. Je to družba lidí, kteří věnují svůj volný čas jednomyšlenkovému cíli — umění.

Krátce vám něco povíme o své práci. Náš kolektiv je ve svém složení velmi různorodý, jsou v něm dělníci, úředníci, studenti. Mnozí členové mají již velké zkušenosti a dostali za své výkony pochvalná uznání. Za největší úspěchy v práci kroužku pokládáme sami inscenace Simonova

vovy hry „Hlas Ameriky“ a Afinogenovovy „Matka svých dětí“. Spojenými silami všech složek našeho klubu (hudbní, pěvecké, choreografické) bylo skutečně provedení Čajkovského opery Evžen Oněgin. Na všesvazové přehlídce získal náš klub na úseku lidové umělecké tvořivosti 1. místo v městské a 2. místo v oblastní soutěži.

Zkoušíme třikrát týdně po své práci, vždy 2–3 hodiny. Na jedné hře se dělá 3–4 měsíce. Ke každé inscenaci připravuje odborník návrhy kostýmů a dekoraci, které schvaluje režisér i kolektiv. Dekorace se zhotovují v klubu pod vedením odborníka, kostýmy se šijí v ateliéru. Když kolektiv dospěje k názoru, že hra je připravena k uvedení, schvaluje ji komise, složená z kulturních pracovníků města

a herců oblastního divadla. Teprve schválená hra je uváděna veřejnosti.

Prostředky na dekorace a kostýmy nám poskytuje městský komitét odborového svazu. Vybrané vstupné za představení jde ve prospěch klubu, který je potom používá na kostýmy, dekorace, rekvizity atp.

V těchto dnech se rozhodujeme. Chtěli bychom sehrát velkou zajímavou hru o sovětských lidech — nadšencích ve svém oboru, smělých, rozhodných, básnivých i veselých.

Doufáme, draží přátelé, že nám pošlete fotografie ze svých představení a napíšete o své práci, úspěších a plánech do budoucna.

Přejeme vám úspěchy ve vaší krásné práci!

BÁSNÍCI O SVÁTKU POEZIE

J. V. SVOBODA

Půvabné, úhledné městečko, spojené s jménem milovaného básníka, stalo se na několik dní hlavním městem poezie. Sjely se sem stovky těch, kteří věnují recitaci — zprostředkování básnického slova posluchačům — všechny své schopnosti, nadání a péči. Od těch šestiletých až po ty starší, již dospělé lidi. Rozdíl v generacích, rozdíl ve stáří — ale jedna společná mladá láska k veršům. Sjeli se sem, aby změ-

řili své síly ve vrcholné recitační soutěži STM. Přijeli zkušeni recitátoři, kritici, nejzkušenější odborníci pro mluvené slovo a lidovou tvořivost, aby si s účastníky soutěže pohovořili, aby jim poradili. A konečně, byli jsme pozváni i my, básníci — do poroty i k besedám. Snad ještě nikdy se mimo Prahu a Bratislavu nesešlo najednou tolik básníků v jednom městě — Od Jana Čarka, Františka Branislava až po Jiřího Šotolu, Milana Kunderu, Miroslava Floriana... A byly to pro nás dny plné radosti. Vidět a slyšet tolik dětí a mladých lidí říkat verše — a i verše současných básníků! — s takovou úpornou touhou co nejvíce se přiblížit básnickové myšlence a hudbě jeho verše, s láskyplným elánem, který nemá nic společného s machou leckterých profesionálů — to všechno přináší básníkovi radostné vědomí, že jeho práce není marná, a zároveň to v něm zvyšuje pocit odpovědnosti za každý napsaný verš. Ale to všechno není ještě celý Wolkrův Prostějov. Ještě třeba připočítat desítky besed na školách, v závodech, v kasárnách — besed s čtenáři nejen vnímavými a zvědavými, ale také náročnými.

Patří náš dík pohostinnému Prostějovu a jeho okolí za to, že této kulturní události vytvořil prostředí tak milé, že nám všem bylo dobře a že se budeme každý rok do Wolkrova Prostějova rádi vracet.

★

JIRÍ ŠOTOLA

Našly by se na letošním Wolkrově Prostějovu jistě leccaké chyby a chybičky, ale to, myslím, není podstatné. Podstatné je, že už vlastně vznikla dobrá, byť teprve krátká, tradice tohoto „svátku poezie“, že se letos dokonce spojila s tím nejlepším, co je na tradici STM, že letošní Wolkrův Prostějov byl už ve znamení daleko většího zájmu o současnou poezii než loňský, a že se v tom prostějovském týdnu učinilo a přišlo

rok jistě opět učiní mnoho užitečného pro hlubší přátelství mezi mladými lidmi a literaturou, a zejména poezií. Lze věřit, že ta dobrá tradice bude žít opravdu dlouho.

★

M. FLORIAN

Na Wolkrově Prostějově jsem byl letos poprvé a není ani třeba psát, že to byl nezapomenutelný zážitek; přesvědčil jsem se — ostatně jsem o tom nikdy nepochyboval — že dobrá poezie není záležitostí nějaké úzké intelektuální čtenářské skupiny, ale že ji lidé potřebují a budou potřebovat stále víc. Jako v nej-

blíže budoucnosti nebude luxus mít například automobil, poezie se stane nezbytnou součástí života — nedovedu si jinak dobře představit socialistického a komunistického člověka.

★

O. VYHLÍDAL

Přál bych si, aby láska účastníků Wolkrova Prostějova k recitaci harmonovala s jejich láskou k poezii. Znamená to, aby u nich té lásky k poezii, hlavně k současné, moderní, mladé poezii, bylo víc. Bude se jim pak také daleko lépe recitovat. A Wolkrův Prostějov se tak stane symbolem mládí nejenom pokud jde o recitaci, ale i pokud jde o poezii.

Je potěšitelné, že výběr autorů a básní pro letošní Wolkrův Prostějov už začal se současností, a to znamená s tím mládím. Nevadí, že to bylo někdy na úkor kva-

lity uměleckého přednesu. Zkoušet recitovat novou poezii je stejně těžké, jako ji psát.

Věřím, že v příštích letech budou jezdit do Prostějova nejen amatéři, aby se učili od profesionálů, ale i mnozí naši profesionální herci a recitátoři tam budou jezdit učit se od amatérů

O dvou umělcích z Červené sedmy

Ze vzpomínek Josefa Trojana

Nakladatelství Orbis připravilo vydání vzpomínek dr. Jiřího Červeného na literární kabaret „Červená sedma“. Je to kabaret dnes už legendární (jako někdejší satirický časopis „Šibeničky“, k němuž měla ostatně „Červená sedma“ úzký vztah).

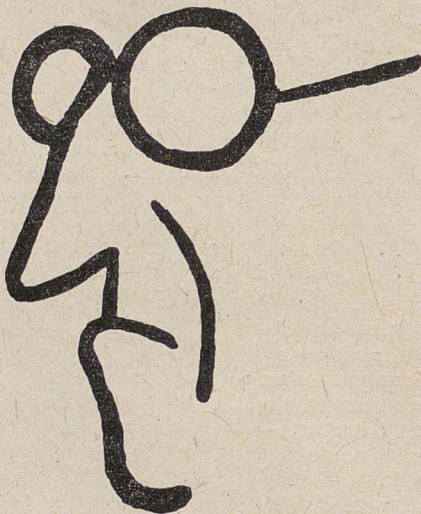
„Červenou sedmu“ založilo šest královéhradeckých mladíků v čele s dr. Červeným nějaký rok před první světovou válkou. Natrvalo se ustavila v Praze roku 1918 a skončila svou činnost v roce 1922 vyronáním. Možná, že některou z jejích hradeckých písniček (třeba tu: „Tichým letním podvečerem vane vůně z luk a v alejích pod hradbami slyšet kroků zvuk“) si ještě dnes popěvuje vaše maminka, když zrovna neposlouchá rozhlas. Písničky a nápady sedmičkářů dodnes žijí mezi námi, ačkoli často původce už neznáme. Ochotníky jistě zaujme fakt, že sedmičkáři dlouho vystupovali jako přísní amatéři — bez honoráře.

Organizační páteř a satirický švih dodal „Červené sedmé“ spolu s jinými umělci zejména Eduard Bass, který přešel pak od kabaretu do novin a jako spisovatel vynikl zejména románovou kronikou „Cirkus Humberto“, plnou přesného pozorování, optimistického humoru a lásky k drobnému člověku.

Když jsem Eduarda Basse poprvé uviděl, působil na mne dojmem vznešeného balvanu, lehce, až koketně se pohybujícího na pérujících nohou, s hlavou zdobenou vlasy pečlivě do zadu zčesanými, s temnými kruhy brýlí a tuším již tehdy s mohutným knírem pod nosem. Poprvé jsem s ním seděl díky Janu Drdovi někdy na začátku okupace ve vinárně U Šupů ve Spálené ulici. Projevil se jako znalec starých dělnických písní, a tak jsme zpívali až do svítání.

V Bassově bytě na rohu ulice Resslovy a Gorazdovy — s pohledem na Vltavu a Pražský hrad — jsem pak, ve společnosti spisovatelů, novinářů a herců prožil jeden silvestrovský večer, spojený s oslavou Bassových na-

rozenin (narodil se na Nový rok). Eduard Bass uměl znamenitě předkládat dobré věci jak v umění a v novínách, tak i na svém stole. Sám přes rozložitou postavu působil jako uhlazený a obratný společník, vždy soustředěný na to, o čem právě byla řeč, aby přidal vtip, nápad, bystré rozře-

Jiří Červený v karikatuře
E. A. Longena

šení nebo některou z příhod znalce staré Prahy a mnoha vrstev tehdejší společnosti. Dovedl si tropit žert ze všeho, aniž urazil — a také ze sebe, což je zjev dost řídký, a proto obdivuhodný.

Poznal jsem — ovšem až v době, kdy už nebyli skotačivými kabaretiéry, ale již muži do jisté míry usedlými — mnoho osobností, které kdysi přispívaly k slávě „Červené sedmy“, ať reprodukcí nebo vlastní tvorbou. A z nich mi utkvěl v paměti — jako Bassův protiklad — vytáhlý, hubený, nachýlený, prostě oděný, nenápadný a skromný Jindřich Plachta, herec slabého hlasu, kterému bylo nutno po-

zorně naslouchat. Při Bassovi mívával člověk dojem, že na něho před domem čeká slavnostně vyleštěný fiakr, aby ho dovezl na recepci. Plachta by jel jistě tramvaí a povídal by si s průvodčím. Možná, že by mezi ptáky byl Eduard Bass robustním, ale přece jen salonním kanárkem (o čemž napsal rozmarnou povídku) a Jindřich Plachta kavkou v uhlířském krámě — i s těmi přistřižnými křídýlky. Bass by byl cvičeným lvem v manéži, Plachta přemýšlivým slepečským psem velkých a věrných očí (jaké měla jeho žirafa, Pučálkovic Amina). Plachta nenápadně přicházel i na jeviště, nenápadně rozehrával děj, nenápadně končil. Ale každou svou úlohu prožil. Byl to profesor, otec Habásko, drožkář, paní Acetylénová — nikdy jenom Jindřich Plachta v jiných šatech a jiné masce. V tom se lišil od kabaretních umělců, neboť byl stvořen pro divadlo a film.

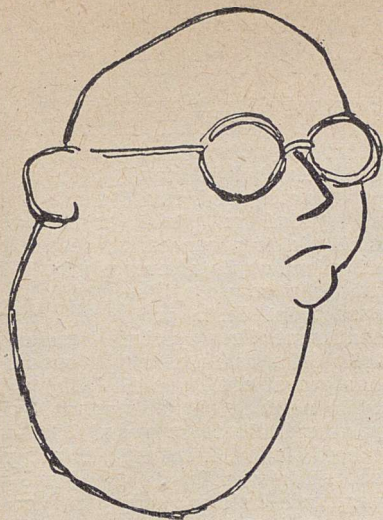
Přesto však se jeho mozek vyznačoval — právě jako Bassův — zvláštním improvizacním nadáním: Každý vnější podnět vypolal v něm řadu vzpomínek a představ, z nichž s neomylnou jistotou okamžitě vykreslal asociaci, vtip — situační, slovní nebo rostoucí z charakteru postavy. Pamatujete se přece na ten starý žert: Při výrazu „veš vodní“ použijete lidového rčení „veš vod ní“ a s dobrým partnerem vytvoříte scénu plnou nedorozumění a dobře miněných urážek, jak si nesete veš vodní, zatímco váš partner se nepřestává tvrdohlavě dotazovat „vod ní? — a vod který?“ Nevím to jistě, ale zdá se mi, že to byla jedna z improvizací Jindřicha Plachty. Uměl to znamenitě, a když jsem se jednou — také o Silvestru — na jevišti Dada s ním pokoušel slovně zápolit, měl jsem co dělat, aby mi řeč nezůstala stát. Ale Plachta byl dobrák, ten by mě byl nenechal plavat. Skrýval v sobě, smím-li to tak charakterisovat, něco ruského, takovou přemýšlivost, dobrotu a přitom mravní i společenskou přísnost. A silnou vůli, která musila velmi bojovat s vlastní sebekritikou.

O tom zajímavě píše Václav Wasserman ve vzpomínkách, nedávno vydaných v Orbise. Dr. Jiří Červený pak podrobně líčí scénu, jak Jindřich Plachta, původně napověda „Červené sedmy“, poprvé vešel na jeviště — a pro slabý hlas byl přijat víc než chladně. Ještě během téhož představení však ho dr. Červený donutil, aby vystoupil uprostřed sálu na židli a tu jeho výstup (představoval klepnu — paní Acetylénovou) sklídl radostný úspěch. Takový byl pak i jeho život: Vždycky trochu stranou, mnohokrát zneuznán, a přece znamenitý tvůrčí i reprodukční umělec.

Vzpomínám těch dvou z „Červené sedmy“ jako dvou typů: Basse, pokrokového člověka, tkvícího však svými kořeny ve společnosti počátku tohoto století — a Plachty, jehož si dovedu

Ferenc Futurista
a E. A. Longen
v Longenově
karikatuře

Eduard Bass v karikatuře
E. A. Longena

sice dobře představit v rubašce, ale jen s obtížemi ve fraku.

A tak se lze dívat i na „Červenou sedmu“. Byl to, myslím, kabaret literárních jorem a satirického zaměření se smyslem pro eleganci a společenským lesk; mezi spolupracovníky „Červené sedmy“ najdeme dost osobností, které vystupují v popředí celé tehdejší české kultury; rozbíjela pražské zápecnictví, skrblictví, tmářství a objevila nebo k nám přivedla mnohé způsoby humoru a drobných scén, z nichž potom čerpali další. Ale platila daň své době: Musili hrát pánům v černých šatech a dámám v toaletách.

Jindřich Plachta je mi v této společenství lidovým umělcem, který předchází dobu. Dival se na světě zdola, z hlediska chudých a ponižovaných; jistě ne nadarmo působil po roce 1945 ve Vesnickém divadle — chtěl dávat radost z umění těm, kterým dosud byla odpírána.

Knížka dr. Červeného jistě vzbudí diskusi o možnostech dnešního kabaretu a nového typu estrád. Snad bude dobře, uvědomíme-li si, že desátá miza mivala u nás i jinde vždycky několik tváří: jednu, která chtěla jen bavit, druhou, která chtěla vtipem napařovat; jednu, která se usmívala jen na vybrané vrstvy, druhou, která získávala lid. „Červená sedma“ byla ovlivňována svými diváky, ale snažila se působit satirou, i když, jak poznáme z vyprávění dr. Červeného, to nebylo nejlehčí. Dr. Červený zachycuje charakteristické rysy literárního kabaretu své doby. Měla by se zrodit ještě jedna studie: Taková, která by nám ukázala někdejší zpěvní síně zejména na Poříčí, jimž věnovala tolik pozornosti Adolf Branald v románu „Chléb a písně“; i pro dnešní dobu by bylo poučné dokumentovat tehdejší boj proti zbytkům hanswurstiád a úsilí za písňovou satirickou zkratku. Sám Eduard Bass napsal při charakteristice svého kabaretu: „Dělnictvu je bližší ovzduší zpěvních síní na Poříčí a ve Hvězdě, jak celou úpravou místností, tak i úrovní programu.“

Zajímavé by bylo také vystopovat,

jak se zpěvní síně měnily v lidový kabaret. Tento přechod pravděpodobně představuje scéna Aloise Tichého, založená roku 1910 na Václavském náměstí tam, kde je dnes kino Hvězda; nebyla to ovšem scéna typu, jaký vyvolával ve své vizi Branald.

Čeká tu ještě mnoho studijní práce z oboru lidové zábavy: Kabaretní počátky E. A. Longena a Eduarda Basse v etablissementu Schöblův na Poříčí roku 1906. Vliv Jaroslava Kvapila na tzv. mezinárodní kabaret, otevřený v Lucerně roku 1910 za působení Hašlerova. Spravedlivě, třeba nic nestírající hodnocení činnosti Karla Hašlera od jeho senzačního vystoupení se staropražskými písničkami na hřbetě slona v cirkusu až do zajímavých filmů před tragickým koncem; pamatuji se na Hašlera ještě z Varietě v ovzduší konce první světové války — na jeho vtip, kultivovaný herecký výkon, na jeho jakoby dutý hlas, uvolněné ruce i tělo, takže každé gesto, rozpažení rukou, krok dlouhých nohou s bezpečnou jistotou podtrhly slova i obsah písně. Jména mnohých lidí smazává čas, ačkoliv vykonali kus práce, z níž by bylo možno čerpat záporná i kladná poučení. Defilují tu další kabarety: Ferencovo působiště U kuřího oka, Waltnerův Montmartre, kabaret Adria s Nollem někdy v roce 1912, kabaret v Rokoku 1916, Červená sedma — Bum a Revoluční scéna, dílo pokrokového, třeba neuspěšného

umělce E. A. Longena aj. O pár let později objevila se divadélka: Osvobozené, Dada a pak Červené eso E. F. Buriana.

Pozornosti zaslouží fakt, že až na Osvobozené divadlo Wericha a Voskovce (útvary přece jen více divadelní než kabaretní) všechny tyto scény měly jepiči život.

Na Osvobozeném se pak frapantně projevil přesun společenských vztahů: Werich a Voskovec také vystoupili v kabaretu Lucerna, navlečení do fraku — ale jen krátce. Frak jim slušel, ale vrátili se raději do svých fantastických hadrů. Jejich písničky dodnes žijí, ale jinak než ty z předcházejících dob. Žijí jako ježkův bojovný a optimistický odkaz.

Nepíši úvahy, ale za úvahu by to stálo: Není pochyby, že dělníci a rolníci dnes už mají na vstupné do dobrého kabaretu nebo jak dnes říkáme, na estrádu. Ale ještě nevznikla skupina, která by toto obecenstvo uvědoměle získávala ve jménu nových radostí a nového života.

Snad je to otázka cílevědomé práce, snad také otázka šťastné náhody, která by svedla nadaného komika s nadaným muzikantem a režisérem. A s nějakým jasným mozkiem. S takovým jasným mozkiem, jakým v Červené sedmě byl Eduard Bass a v Osvobozeném divadle celá skupina pokrokových umělců, mezi nimiž nechyběl ani Julius Fučík.

POŘAD XXIX. JIRÁSKOVA HRONOVA

Při korekturách tohoto čísla Ochotnického divadla dovidáme se přesný pořad letošního Hronova, který zde ve zkratce uvádíme. Podotýkáme jen, že Hronov se samozřejmě ani letos neomezí jen na představení, jeho program je daleko bohatší. Přesnější program najdete na stránkách hronovského bulletinu „U nás“. Všechna představení budou o den později opakována v Náchodě. V Hronově mají tento pořad:

12. srpna

15.00 hod. Slavnostní zahájení XXIX. Jiráskova Hronova před divadlem

15.30 a 20.00 hod. ZK Královopolských strojřen, Brno-Král. Pole — V. Višněvskij: „Optimistická tragédie“

13. srpna

15.30 a 20.00 hod. Divadlo „Máj“ Ústředního kult. domu dopravy a spojů, Praha — C. Corrinth: „Trojané“

14. srpna

15.30 a 20.00 hod. Divadelní soubor „Pokrok“, Sezimovo Ústí — J. Dietl: „Nepokoje hody sv. Kateřiny“

15. srpna

15.30 a 20.00 hod. Divadelní soubor ZK Potravinář, Trebišov — P. Jilemnický-Polučanský: „Kompas v nás“

16. srpna

15.30 a 20.00 hod. Divadelní soubor OB Stará Bělá — A. Pavlín: „Zelené pustiny“

17. srpna

10.00 a 18.00 hod. Divadelní soubor ZK Tesla, Pardubice — M. Twain: „Dobrodružství Toma Sawyera“

20.00 hod. Smíšená umělecká skupina ONV Blansko — estrádní vystoupení v JZD Žďárky

18. srpna

15.30 a 20.00 hod. Divadelní soubor OB České Budějovice — E. M. Remarque: „Poslední dějství“

19. srpna

15.30 a 20.00 hod. Divadelní soubor ZK Baník Prievidza — F. Wolf: „Profesor Mamlock“

20. srpna

15.30 a 20.00 hod. Divadelní soubor ZK Vigona Svitavy — Karel-Maršálek-Marcillis: „20 tisíc mil pod mořem“

21. srpna

10.00 hod. Divadelní soubor ŠS ČSM jedenáctiletky Brandýs nad Labem — L. Aškenazy: „Ukradený měsíc“

21. srpna

20.00 hod. Vystoupení polského divadelního souboru bavlínských závodů z Bielawy

22. srpna

15.30 a 20.00 hod. Divadelní soubor OB Rakovník — L. Leonov: „Metelice“

23. srpna

15.30 a 20.00 hod. Realistické divadlo Zd. Nejedlého, Praha — Al. Jirásek: „Filosofská historie“

PŘEHLÍDKA OPOMÍJENÉHO ŽÁNRU

Pěkné a živé jihomoravské město Znojmo bylo v květnových dnech svědkem první přehlídky souborů Brněnského kraje v oboru, jemuž trochu všeobecně říkáme „estrádní“. Počin Brněnského kraje se ukázal neobyčejně šťastný. I volba místa se ukázala vhodnou, především proto, že Znojmo má potřebná technická zařízení, krásné divadlo s prostorným jevištěm a nadto znovuzřízený hotel „Znojmo“, kde se soustředil život kolem přehlídky, pořádaly se přednášky, diskuse s porotou, společenské večírky po představení atd. Kdybychom měli takový hotel v Hronově, usnadnilo by to provoz Jiráskových Hronových náramně. K úspěchu znojemské přehlídky přispěla neméně i organizační schopnost a zkušenost pracovníků okresního domu osvěty, kteří dokázali s poměrně malým počtem spolupracovníků zvládnout náročný úkol.

Pro účast na festivalu se kvalifikovalo v krajské soutěži devět souborů, z nich čtyři vojenské. Rozdělili jsme soubory na typy podle uměleckého zaměření, byly to čtyři recitační soubory, tři „estrádní“ běžného typu, jeden divadelní a jeden pionýrský.

Trochu jsme litovali, že jen jeden, jediný soubor divadelní ukázal dost odpovědné práce v malých jevištních formách. Zato však soubor, který inscenoval revui vlastních autorů, nebyl nikdo jiný než mnohonásobný účastník Jiráskových Hronových a loňský vítěz, ZK Vigona Svitavy, doplněný skupinou SA-KO (kolektiv satiry).

Svitavští autoři, Marcilis, Maršálek a Kareš napsali loni jako silvestrovské pásmo revui „Dvacet tisíc mil pod mořem“ (s odchylkou jeden a půl metru). Revue stavbou připomíná féerie V a W a je při vši své rozmarné veselosti velmi vážným pokusem o zábavu neobyčejně hodnotnou.

V revui odjedou známí cestovatelé, Hugo Petarda a Ludva Šupajzna, na dalekou cestu a prožijí neobyčejné dobrodružství na potopené Atlantidě, seznámí a spřátelí se s milými a

srdečnými Atlantidány, kterým pomohou zneškodnit bývalého vládce Atlantidy Stroncía a celou jeho smečku: chobotnici Delirium Tremens, Stroncium 90 a Smrt. Před zraky diváka se odehrává náramná legrace, ve které je vážný a varovný podtext. Množství účinkujících, efektní výprava, dobrá muzika a tance, to všechno zajistilo Svitavským neobyčejný úspěch u obecnosti.

Pozoruhodné programy předvedly recitační soubory vojenské i civilní. Pozoruhodné především v tom, že z pěti předvedených programů čtyř souborů neméně než tři znamenaly prohry.

Především je třeba důkladněji uvažovat o tom, proč některé naše recitační skupiny obvykle dříve nebo později inklinují k určité exkluzivnosti dramaturgické i produkční. V této souvislosti je třeba uvážit, proč bylo při současné úrovni našeho uměleckého přednesu tolik programů neúspěšných.

Odpověď na prvou část otázky najdeme asi v této úvaze: Úroveň uměleckého přednesu u nás rychle roste, znovuoživená STM pomohla v posledních letech získat zejména na školách desetitisíce nových, nadšených vyznavačů tohoto uměleckého odvětví. Také na těch vesnicích, kde dosud není jiné možnosti, je umělecký přednes přirozeným ventilem jedinců, toužících po vlastním uměleckém vyžití. Tam, kde jsou předpoklady, je zcela přirozené a zdravé, jestliže se přednášeči sdružují v kroužcích, kde mají daleko větší možnosti, už proto, že kroužek přece jen má postarano o veřejné vystoupení, kdežto jednotlivec se mnohdy setká s divákem nebo posluchačem vlastně jen v soutěži. Výhody kroužku jsou ovšem daleko větší, jenže o to zde nejde. Jde jen o to, abychom si řekli, co se někdy stává — a nemá se stát, že totiž kroužek ve snaze udržet nebo získat diváka-posluchače nebo snad z pouhé dramaturgické pohodlnosti udělá ze svých vystoupení „ve-

čery populárních melodií“; jiné soubory se výrazně odvíjí do hávu vylučnosti, počíná se recitovat jen určitý okruh (hlavně cizích) básníků, pěstovat určitý styl recitátora, a to vše se vydává za jakési „vyšší“ pojetí uměleckého přednesu, za něco, co není určeno obyčejnému posluchači. Kromě toho se ve výběru předloh i ve zpracování často projevuje nezdravý sentiment. Tato zjištění je možno doložit celou řadou příkladů, bude třeba analyzovat příčiny a následky některých nezdravých jevů v uměleckém přednesu, ale to se vymyká koncepci tohoto článku, který má ukázat jen na znojemském příkladu to zdravé i to nezdravé. Začneme tedy s tím, z čeho jsme měli radost.

Soubor vojenského útvaru z Brna nastudoval v režii Milana Dlabáče pásmo, nazvané „Život vyhraný“. Pásmo, ve kterém se střídají verše Máchy, Šrámka, Kainara, Šiktance, Podlipné, Biebla a Kohouta, ukazuje mladému chlapci na vojně cestu z citových zmatků a zklamání; je nepochybně účinné a mělo právem úspěch. Druhým velkým zážitkem bylo pásmo veršů ze sbírky J. Seiferta Maminka, které předvedla malá recitační skupina jedenáctiletých ve Svitavách. Pásmo bylo příkladem citlivé režijní práce M. Votavové i uvědomělé umělecké hudební spolupráce F. Medříka. Talentovaný čtyřlenný recitační kolektiv, který je jednou z mnoha skupin svazáckého kulturního souboru svitavské jedenáctiletky, plně získal obecnost k pozoruhodné součinnosti, i když i zde zbytečně zazněly občas sentimentální polohy, hlavně z mužského partu. — Na práci skupiny se projevuje soustavnost a cílevědomá dramaturgie. Tak „Maminka“ byla nastudována k MDŽ, jinak je v kmenovém repertoáru estráda „O výchově vesele i vážně“, pásmo milostné poezie J. V. Sládka „O tom milování“, pásmo revoluční poezie „Květen — měsíc lásky a boje“, „Cestou komсомolské slávy“, „Večer sovětské poezie a hudby“ atd. Recitační skupina se kromě práce pro školu účastní všech kulturních akcí ve městě a často ve venkovských obcích okresu. Takto tedy vypadá uvědomělá práce v uměleckém kolektivu.

Poněkud menší radost nám způsobilo Divadlo poezie (vojenské), které předvedlo pásmo „Den tohoto věku“ v režii mladého autora Viktora Doubka. V pásmu byly verše Nezvalovy, Bieblovy, Kapounovy, Kohoutovy, Jany Štroblové, Josefa Bruknera, Miroslava Holuba, J. V. Svobody a Viktora Doubka. V programu, který vyjadřuje režisérův záměr, se praví: „Děje každé vteřiny tohoto dne jsou vzápětí překonány novými událostmi. Jímí procházejí lidé a s nimi jejich básníci, v jejichž verších je třeba dát zaznít dramatu čtyřia dvacet hodin. Verše

Revue pásmo ZK Vigona Svitavy „Dvacet tisíc mil pod mořem“

probudí spáče, v nevěřících víru v člověka a jeho tvořivé síly. Možná si někdo řekne — idyla. Jenomže v té idyle je slyšet výbuch časovaného granátu v alžírské vesnici i pláč japonských rybářů. To soubor chce a bude připomínat. Tedy úmysl zdravý a dobrý. Jenže sestavovatel pásma, pravděpodobně ve snaze zachytit tu všednost dne, zachytil ponurost, až bezútěšnost, která se projevila i v pojetí přednášečů. Den, ze kterého měly také zavonět růže a nad nímž mělo vysvitnout slunce, se stal smutným jevištěm přesmutného života, ve kterém by se člověku ani nechťelo žít.

Jak je možné, že mládež, která dnes nezná nezaměstnanost, která může opravdu radostně žít, má někdy cosi nezdravého ve svém životním pocitu? Uvažovali jsme o tom zvláště při vystoupení dalšího souboru (X 60 při KDO Brno) ve dvou programech: „Píseň o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka“ (R. M. Rilke, z překladu O. Fischera zdramatizoval a režíroval Boris Bouda) a „Halas nový a neznámý“. Na těchto pásmech, snad kromě některých individuálních přednášečských výkonů, nebylo nic radostného, až snad na to, s jakou důkladností pracovníci souborů i osvětových zařízení se zamýšleli v diskusích nad zásadními otázkami života naší mládeže, jejího životního pocitu, vztahu k uměleckému dílu a jeho společenskému působení. Diskuse byla neobyčejně bojovná a prospěšná. Z tohoto hlediska hodnoceno — zařazení všech souborů do přehlídky se ukázalo dobré a zdravé, už jen pro získání a zevšeobecnění zkušeností a ukázání cesty tápajícím. Zajímavé programy předvedly v pře-

hlídce soubory tzv. běžného estrádního typu, vojenské i civilní. Často se hovoří o tom, že zejména vojenská estráda, tento znamenitý agitační útvar, který pro své výjimečné vlastnosti by měl nacházet své autory takřka všude, trpí repertoárovými úbyteli. Důkazem nad jiné výmluvným je tento obrázek: dva samostatné soubory téhož útvaru jedou na stejnou přehlídku a ve svých různých programech mají zařazena stejná čísla.

První z programů, „Laterna magika“, postavený na známém principu oddělených prostor, do nichž režisér Alexej Jaroš nápaditě záramoval satirická čísla, vkusně spojená konferenčířskou improvizací (na dané téma), měl dobrou úroveň.

Druhý soubor stejného útvaru si položil v programu, nazvaném „Návrat z vesmíru“, poněkud větší nároky. Byl to vcelku úspěšný pokus o monotematickou estrádu v jednoduchém dějovém rámci: dva mladí vojáci, Jirka a Petr, patřili do posádky první rakety, vystřelené v roce 1960 na Mars. Raketa se však odchýlila od své dráhy a přistála „na levém zadním kole malého vozu“. Na zem se dostávají po padesáti letech, v době, kdy už nejsou armády a skoro všichni lidé tohoto světa dostali rozum. Program byl velmi pěkně přijat obecnstvem i porotou.

Třetím a posledním souborem této oblasti je estrádní skupina RK ROH při ONV v Blansku, doplněná dívčím souborem OB Lučany. Blanenští, kteří jsou jednou z našich předních ochotnických skupin, rozmnožili letos svůj soubor o rytmickou skupinu. Program, který předvedli znojemskému obcen-

stvu, je pestrá směs písní, vyprávění a hudby. Těžiště je položeno do častušky, kterou zpívají tři „basari“ (basisté) na aktuální náměty v místě vystoupení. Častušku si sami skládají a mají všude veliký úspěch.

Neobyčejně podnětným počinem bylo vystoupení pionýrského rozhlasového souboru PÍRKO z Brna. Děti předvedly dvě samostatná vystoupení: Valašskou suitu a Hru o panně Barboře. Valašská suita byla tentokrát úspěšnější, snad proto, že byla na začátku večera a děti ještě nebyly tak unavené. Soubor má poučené a umělecky vyzrálé vedení (s. Nejezchleb, režisér Čs. rozhlasu). Brněnské děti uchvátily hlediště a byly spolu s estrádní skupinou ONV Blansko dobrým zakončením přehlídky ve Znojmě.

Co říci závěrem? Nevíme, kdo přišel v Brně na to, uspořádat přehlídku malých forem, byl to však nesporně nápad znamenitý a zcela v intencích usnesení celostátní konference o LUT. Přehlídka potvrdila v plné míře teze o užitečnosti, agitační síle a průraznosti, ale i o náročnosti malých forem, ukázala divadelním souborům na příkladu Svitavských jednu z forem úspěšné a užitečné i zajímavé práce, ukázala, v čem je třeba podporovat recitační soubory a skupiny, ukázala, kde jsou slabiny v dramaturgii estrádních souborů běžného typu a seznámila vedoucí dětských kolektivů s malými formami dětské tvořivosti. Diskuse v plénu o jednotlivých uměleckých počinech přinesly mnoho nových poznatků pro ty, kteří hledají způsob, jak nejučinněji přispět politickým divadlem k výstavbě socialismu v naší vlasti.

VÁCLAV DVOŘÁK

ZLEPŠOVÁČEK

Na III. Šrámkově Písku velmi sympaticky na nás zapůsobil soubor ZO ČSM Pozemní stavby „Mechanizátor“ Nitra, uvádějící Kuzmičevovu hru Návrat. Nemilým překvapením byl pro nás program Klicperova Chlumce — celostátní přehlídka nejlepších divadelních souborů tělovýchovných jednot, kde tentýž soubor hraje tutéž hru pod „firmou“: TJ Tatran Pozemní stavby — DOS Mechanizátor Nitra. Jsme toho názoru, že organizační základna souboru by měla znamenat trochu víc než firmu, kterou lze vyměnit pro každou vhodnou příležitost, tj. pro každou vhodnou soutěž nebo přehlídku, že organizační základna souboru není kabát, který převlékáme podle počasí.

Dovolujeme si souboru pro příští rok navrhnout zlepšováček:

Jelikož má být soutěž vesnických souborů: Divadelní soubor vesnického klubu při JZD a OB Mechanizátor Nitra (repertoár: Kuzmičev, Návrat).

K chystané odborářské soutěži estrád (hlavička vhodná též pro účast na Hro-

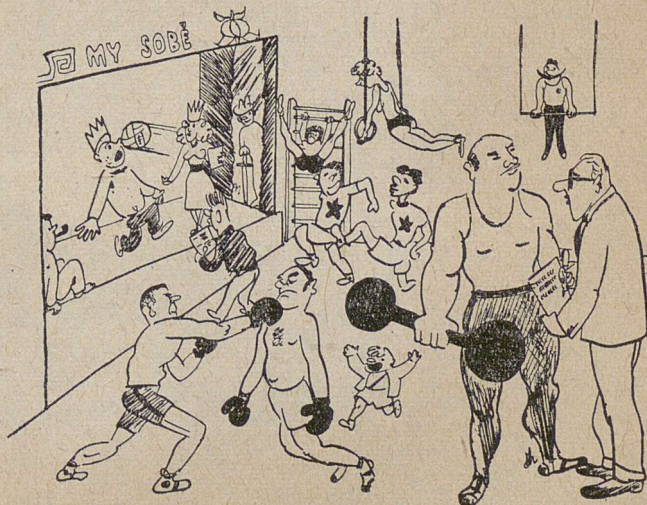
novech vzhledem k finanční podpoře): ZK Pozemní stavby — Mechanizátor, Nitra (repertoár: Kuzmičev, Návrat).

Rozhodně doporučujeme účast v STM a na přehlídce souborů tělovýchovných jednot pod hlavičkami, objevenými letos.

Poslěze: Jelikož se proslýchá, že společenská organizace požárníků hodlá v příštím roce organizovat celostátní přehlídku svých divadelních souborů, doporučujeme k úvaze hlavičku: Síréná Mechanizátor Nitra.

OBRAZEK NETYPICKÝ

— A prosím vás, pročpak nenecháte ty ochotníky v křídle zkoušet?
— Když oni nepatří k nám...

Z OCHOTNICKÝCH FESTIVALŮ

Dva rysy jeví se mi pro činnost ochotnického hnutí v tomto roce jako nejmarkantnější. Především obrát jeho repertoáru k současnosti, za druhé pořádání všemožných festivalů, přehlídek, svátečních dnů ochotnického divadla. Jiráskovy Hronovy porodily děti — je jich stále víc a některé již stojí hezky pevně na několikaletých nožkách. Se zoufalstvím a s radostí současně konstatuji, že by ubohá redakce Ochotnického divadla musela mít alespoň dvacet hlav, aby alespoň z poloviny stačila vyhovět pozvánkám na všechny okresní a krajské a jiné festivaly; dále že by Ochotnické divadlo muselo mít ne 24, ale 240 stránek, aby tyto akce stačilo v několika číslech zevrubněji zhodnotit. Pokoušíme se postupně a za pomoci všech svých dopisovatelů a spolupracovníků tyto akce alespoň zachytit. Stojí to za to — vždyť zde se rodí velká tradice systematických útoků československých ochotníků na stále širší okruh veřejnosti, tradice, která ve světle jednání I. celostátní konference o LUT a Sjezdu socialistické kultury nabývá mimořádného významu. Zachovat její kladné stránky a dále je rozvíjet — a na druhé straně opět omezit živelnost v pořádání takových festivalů, umět je lépe plánovat a lépe jich využívat zvláště pro školení ochotnických kádřů, takový bude náš úkol v sezóně příští.

První divadelní máj v Krnově, uskutečněný letos jako mezikrajový festival pěti moravských a jednoho slovenského kraje, je přímo exemplárním dokladem kladných i záporných stránek této naší nové tradice. Obyvatelé pohraničního okresu znovu osvědčili svůj zájem o ochotnické divadlo, opět byla většina představení jednoho z nejrozsáhlejších ochotnických hledišť denně vyprodána, opět stály před Fučíkovým divadlem denně dlouhé řady autobusů, které svezly stovky diváků z celého okolí na ochotnická představení. Opět závodní a

družstevní patroni osvědčili tradiční pohostinnost, opět do Krnova přijela řada našich nejvyspělejších souborů (Pal-Magneton Kroměříž, ODO Třebíč, Učitelský dům Brno aj.) a odvedla vcelku divadlo velmi dobré úrovně, ale...

Ale letošní Krnov nebyl už — přes všechny své klady — tím, proč jsme si jej v minulých letech zamilovali. Snad proto, že nebyl letos národní přehlídkou, z níž se vítězové kvalifikují do Hronova? Ne, proto naprosto ne! Především proto, že to byl ochotnický Krnov bez ochotníků. Soubory vystoupily se svým představením, pobesedovaly s patronem a porotou — a odjely. Jen výjimečně se stalo, že by se podívali jejich členové na jiná představení. Jen výjimečně se stalo, že přijel na den, na dva nějaký ochotník z jiného místa či kraje se podívat. Téměř vůbec se nestalo, aby se besedy poroty se souborem zúčastnilo jen trochu větší množství jiných ochotníků. V takovém případě jsou ovšem besedy ústřední poroty se souborem zbytečným luxusem. Porota by mohla klidně příslušný soubor navštívit u nich doma a ušetřila by se spousta pracovních hodin. Protože mezi návštěvníky bylo minimum ochotníků, chybělo ono typické a tolik každým pravým ochotníkem milované festivalové ovzduší, chyběla poezie setkání ochotníků z různých koutů vlasti, výměna zkušeností, navazování nových družeb a upevňování starých přátelství. Krnova nebylo využito pro školení.

Proč to všechno? Nebylo prý peněz. Ale máme přece nesčíslné doklady, že v našem státě se najdou vždycky prostředky na dobrý kulturní účel, zvláště když vstupné, vybrané na patnácti představeních ve velkém divadle, může finanční schodek nepochybně silně umenšit! — Chyba se stala podle mého názoru především tím, že organizační záštita festivalu byla příliš úzká. Pořadatelem byl Okresní dům osvěty pod záštitou MNV, ONV a KNV. Já

bych si představoval, že pořadatelem takovéto mezikrajové akce má být především Ostravský kraj a jeho složky — a ne sám, ale v nejužší spolupráci se všemi masovými a společenskými organizacemi. A opět ne jen Ostravský kraj, ale všechny kraje, které sem své soubory vysílají, měly by mít při plánování akce a jejím uskutečňování své slovo. Tradice ochotnického Krnova si to zaslouží, jsou zde opravdu předpoklady pro „moravský Hronov“. Ale nesmí se dostat do neřešitelného rozporu úzká organizační báze festivalu s jeho širokým, neváhám říci téměř celostátním (ovšem na úseku ochotnického divadla) významem.

Jistě by bylo lákavým úkolem psát podrobně o osmi zúčastněných souborech a jejich představeních. Ale to nejdůležitější z letošního Krnova je organizační problém, proto jsem psal především o něm. O souborech alespoň zmínka (ostatně o řadě těchto představení informuje Ochotnické divadlo na jiných místech a o některých bude mít ještě příležitost psát). Tři svrchu zmíněné nejvyspělejší soubory sehrály hry Poslední dějství, Stromy umírají vstoje a Zlatý kočár. Všechny tři prokázaly oprávnění k tak náročné dramaturgické volbě — a na všechny tři shodně čeká stejný kvalitativní skok: z oblasti profesionální inscenací prověřených úspěšných her do oblasti objevování nového (ať už dramaturgicky či inscenačně), tedy do oblasti méně populární, méně vědecké, zato však více potřebné. Samozřejmě, že se profesionální a ochotnický repertoár bude vždycky do velké míry krýt, nebudeme už nikdy rozdělovat repertoár na profesionální a ochotnický — ale od koho jiného máme požadovat dramaturgické výboje a vskutku novátorské inscenace, ne-li od svých nejvyspělejších souborů, ne-li od vás, Brněňští, Třebíčtí, Kroměřížtí? — Tím jsem současně u prostého vesnického souboru ze Staré Bělé. Přišli s novou hrou, Pavlínovými Zelenými pustinami, která má mnoho nedostatků, také jejich souborová práce má ještě mnoho chyb. Ale přesto je neváhám označit za novátory, kteří hledali hru vyčázející z jejich společenských potřeb, mluvící k jejich vesnickému obyvatelstvu. Protože ve starých hrách našli, co hledali, nebáli se přijít s novinkou. Nezdá se vám, že v tomto smyslu dal malý vesnický soubor příklad velkým a vyspělým? J. BENEŠ

★

V Brně skončil 18. května 1959 I. festival divadelních souborů města Brna. Z celkového počtu padesáti souborů zúčastnilo se festivalu 10 souborů nejlepšími inscenacemi. Festival byl uspořádán ve čtyřech největších sálech závodních klubů, návštěva organizována pomocí patronů ze závodů i hostitelských závodních klubů.

Tak nějak podobně to vypadalo na vítání souborů na všech festivalech. Na našem símku vítání svitavské Vigony na II. okresní divadelní přehlídce v Moravské Chrastové

Na festivalu se ukázala vysoká úroveň našich souborů. Zvláště mimořádné představení v profesionálních porotců způsobila inscenace operety Orfeus v podsvětí, provedená souborem ZJŠ Svatoboj. Bylo uznáno, že tato inscenace plně patří na festival nejen pro výborné herecké i pěvecké výkony, ale i pro nenásilnou aktualizaci politických myšlenek, které Offenbach do hry vložil. Studium původních pramenů režiséra a dramaturga souboru s. Krupici ukázalo, co operetáckých návyků bylo přilepeno dlouhou dobu na toto skvělé dílo.

Soubor Dělnického divadla ZK ZKG v Kr. Polí pokračoval v tradici velkých inscenací, jako byl Boleslav I., Přelom, Vstanou noví bojovníci, mohutnou Višněvského Optimistickou tragedií, pro jejíž námořníky má velmi dobré typy. — ZK Chirana „Maják“ z tradičního uvádění psychologicky těžkých dramát přistupuje hrou Dietla Nepokojné hody svatě Kateřiny k lehkému, ale politicky důležitému veselohernímu žánru, který pro zájezdy do nejvzdálenějších míst našeho kraje má velký význam.

Velmi dobré představení předvedl ZK Tisk — Kainarovu Zlatovlásku. Soubor Učitelského domu předvedl se zdarem Leonovův Zlatý kočár, Divadlo železničářů O. Wilda Ideálního manžela. Tylovo divadlo ZK ZKL svědomitě nastudovalo Petermannovu detektivní hru Premiéra se odkládá, Lidová scéna ZK RBR Karvašova Pacienta 113. Omylem poroty bylo zařazení Skupiny X 60 Universitního klubu s Jeffersovým Hungerfieldem, který scénicky i recitačně byl nudný a obsahově působil chmurným, dekadentním dojmem. EM. ADÁMKOVÁ

★

Na závěr divadelní soutěže 1958—59 uspořádali jsme I. okresní přehlídku souborů kategorie A v okrese Gottwaldov. Přestože jsme zkušenosti s okresní přehlídkou neměli, vyzněla velmi dobře. Zvolili jsme vhodné místo — družstevní vesnici Hvozdná, jejíž obyvatelé mají rádi ochotnické divadlo a přeplnili divadelní sál po všechny tři dny přehlídky. K úspěšnému průběhu přispěla i velká obětavost divadelního kroužku OB Hvozdná, který letos oslavil jubileum padesátiletého trvání.

Nad celou přehlídkou převzal patronát místní národní výbor a jednotné zemědělské družstvo. Na okresní přehlídku byly vybrány naše nejlepší soubory kategorie A, které odvedly pěkné inscenace, ať už to byla Taková láska, Samota nebo Perly panny Serafinky. Vítězem přehlídky se stal soubor OB Lukov s Jiráskovou Samotou. — Na aktivu byla zhodnocena činnost souborů za uplynulou sezónu, odměněny soubory a členové předsednictva poradního sboru a proveden podrobný dramaturgický rozbor repertoáru s připomínkami pro další práci.

V. KOCOUREK

★

I letos konal se ve Vimperku z popudu Okresního domu osvěty a pod patronací místních závodů a škol festi-

val ochotnických souborů. Jeho program vytvořily 3 soubory: TJ Sokol Lhenice sehrála Prachařovu hru Domov je u nás, Dramatický kroužek Hranický z Vimperku nastudoval Kavanovu Babičku je formát a Havlášková Jakuba Obervu uvedl soubor při OB Stachy. Výběr repertoáru tohoto festivalu dobře charakterizoval celkovou ochotnickou činnost na okrese. Pro zajímavost několik čísel: Na okrese (celkem asi 60 obcí) existuje 42 divadelních souborů, z nichž se 30 podílelo na letošní sezóně; 14 z nich si připravilo současnou hru, 6 věnovalo svou práci dětským představením a 10 nastudovalo ostatní hry z dostupných materiálů. Z dramaturgie vymizely proti loňsku „zaručeně úspěšné“ hry jako Jedenácté přikázání, Třetí zvonení, Poslední muž ap., které se již divákům přejíždaly. Naproti tomu byly vzaty útokem hry současné, a to s takovým elánem, že ani při nejlepší vůli možnosti mnohých souborů na jejich inscenace nestačily.

K jednotlivým účastníkům festivalu: i zde charakterizovaly soubory jednotlivé typy ochotnických kolektivů, jak se vyskytují v celookresním měřítku. Lheničtí si rozhodně nemusí naříkat na nedostatek zájemců o ochotnickou práci — jejich soubor má již svou tradici a letos ke svému prospěchu změnil tradici „obnošených“ kusů za aktuální tematiku. Jejich příprava je pečlivá a inscenace vyrovnané. Vimperští hrají divadlo, dalo by se říci, „levou rukou“ — ovšem, pokud se sejdou. Tak se stává, jako třeba vloni, že se za celý rok na prknech neukáží. Letos po úspěšné Babičce jsou již v plných přípravách na Léto pod Boubinem, kde chtějí předvést Lucernu. Soubor ze Stach je jedním z mladých, skoro začátečnických souborů, plných elánu a rvavosti. Škoda, že vypjatá dramaticčnost Jakuba Obervy byla nad jejich síly i mimo jejich obzor.

Festival ukázal, že ochotníci na Vimperku berou svou práci opravdově, že se nechtějí jen pobavit, ale též plnit a naplnit společenské poslání ochotnického divadla. Potěšitelný je příliv mladých do ochotnického hnutí, kteří s velkým elánem i porozuměním zkušenějších zapojují se do divadelní práce. JIŘÍ DVOŘÁK

★

Diskutuje se o Ostrovském a jeho hře Nemá kocour pořád posvácení: „Je to hrůza, jakou modlou byly pro některé lidi peníze. Vždyť Achov, to je samoder sedící na svých penězích, které jsou mu měřítkem všech hodnot. Tak nějak víc tuto podstatu objasnit ve figuře, ukázat na Achovovi, kam až vede mamon, jak společnost stojící na penězích jako na jediném základě kazila člověka, jak ničila city a vztahy mezi lidmi — to by bylo potřeba beze vší ostýchavosti rozehrát. Ať se lidé smějí, ale ať je to smích, který odsuzuje.“ Tak nějak se hovořilo.

Místo děje: První oblastní divadelní přehlídka vesnických souborů v Postřelmově.

Účastníci: Soubor OB v Tatenici, porota, posluchači.

Z Kainarovy Zlatovlásky v provedení ZK Tisk Brno

Smysl: vyvrcholení první krajské soutěže vesnických souborů.

Ano, na tři dny se sešli ochotníci okresů Jeseník, Šumperk a Zábřeh, ochotníci z vesnic, aby si ověřili smysl a podstatu své práce. Ochotníci, kteří po těžké práci na polích se scházejí a dělají divadlo, uskučejí v praxi kulturní revoluci. Přehlídka začala Ostrovským, o jehož díle se diskutovalo hluboko do noci, pokračovala vítězným představením Takové lásky v provedení vesnických ochotníků z Nového Malína, osídlené obce na Šumpersku, a končila Stanislavovou hrou Návštěva nepřichází v podání souboru ZK ROH n. p. Hranické cementárny a vápenice Vápenná. Kdybyste chtěli najít tuto vesničku na běžné mapě ČSR, tak ji určitě nenaleznete. Je položena v samé výspě severní Moravy na Jesenícku. Tři dny bylo v Postřelmově rušno, tři dny naplňovala tato malá obec pěknou divadelní budovu a tyto tři dny znovu přesvědčily všechny přítomné, že základ a síla ochotnického divadla je na vesnici.

Poprvé se ochotníci v Olomouckém kraji pokusili o soutěž venkovských souborů a už dnes lze říci, že to byl pokus úspěšný a potřebný.

Soudruh Faltejsek ze Závodního klubu ROH n. p. MEZ Postřelmov (jemuž patří divadelní budova) běhá ještě se svým štábem a organizuje odvoz posledních diváků z celého okolí. Nevyspaný, unavený, ale věčně usměvavý a ochotný. Je to jeden z těch, jimž se netleská, kteří stojí v pozadí, ale bez nichž by to na přehlídce nešlo. Vydát mu pomohl organizační výbor v čele s předsedou okresního poradního sboru v Zábřeze B. Dostálem.

Pijeme poslední kávu v pondělí ve tři hodiny a plánujeme příští přehlídku. Tak to má být.

Za rok zase v Postřelmově na shledanou. A všude jinde také! Z. K.

V neděli 14. června 1959 se zavřela opona za posledním představením 1. divadelního festivalu polabských krajů Hradec Králové a Pardubice, který probíhal ve dnech 6.—14. června 1959 v Chocni. V krásném prostředí renovovaného kulturního střediska ZK Orličan se náročným a zasvěceným divákům z Chocně a okolí představily nejlepší ochotnické soubory z Hradecka i Pardubicka, ZK Vychoďčeských konserváren a lihovarů z Nového Města nad Metují s hrou Fr. Hrubína Srpnová neděle, ZK Elite z Chrudimí s hrou F. Wolfa Profesor Mamlock, ZK Plyšán z Hlinska s hrou A. Casony Stromy umírají vstoje a soubor „Vrchlický“ ZK Mír Jaroměř s hrou E. M. Remarquy Poslední dějství.

Festival se stal vyvrcholením a důstojným zakončením ochotnického snažení v obou krajích. Letošní rok byl rozhodnou dobou nástupu k novým, vyšším metám ochotnické práce. Ochotníci, poučení závěry XI. sjezdu KSČ, se zařadili mezi uvědomělé bojovníky za lepšího člověka ve velké době dovršování kulturní revoluce. Zpevnili organizačně své řady, rozšířili okruh své činnosti. Jen v Hradecském kraji působilo v uplynulé sezóně 510 divadelních souborů. Tyto soubory se hrály 810 představení, navštívených nejméně 200 000 diváků. Podařilo se zde zorganizovat 14 krajských a oblastních přehlídek, na kterých vystoupilo 56 nejlepších souborů. — Ani Pardubický kraj nezůstal o mnoho pozadu a organizoval 11 takových přehlídek. Jsou to čísla radostná, svědčící o společenské závažnosti ochotnického hnutí v obou krajích. Jsou to však i čísla zavazující k odpovědnému a náročnému plnění našich společenských úkolů. Ochotníci obou krajů i kvalitativně zlepšili svou práci a ve své dramaturgii se obrátili čelem k současnosti. Festival v Chocni byl logickou dokumentací těchto snah a předvedené inscenace jen potvrdily radostnou skutečnost této nově nastoupené cesty. Festival však ukázal i nedostatky a nebezpečná úskalí této nové cesty.

Největším nedostatkem jsou zaostávající formy práce režisérů. Ve zmíněných představeních se objevil režisérismus, svazující tvůrčí iniciativu představitelů jednotlivých postav (Stromy umírají vstoje), i zase nedostatek režiséřského vedení postav, který dovolil hercům hrát jen svou úlohu (byť někdy i vynikajícím způsobem) a na svém písečku, a zapomněl na celek, na pravdivé vztahy mezi postavami (Profesor Mamlock). Nedostatky se projeví i v otázce temporytmu, jak v jeho nedocemění (2. jednání Posledního dějství), tak i v jeho nevyváženém a funkčně nedomyšleném přecenění (Srpnová neděle).

Poměrně nejzdařilejší po technicko-odborné stránce byla práce režiséra Hrubínova Srpnové neděle Podolského, který přistoupil ke studiu hry zasvěceně po důkladném literárním rozboru básníkovy díla. Odvedl inscenaci odpovědnou, ukázněnou a spjatou tvůrčí ideou vykreslit kaleidoskop maloměstství kolem nás i v nás. Režijní technice rozumí a dovede i přenést své záměry do souboru a sdělit

divákům. To však dnes již nestačí k dokonalé ochotnické inscenaci. Chybí zde politický a třídní přístup k inscenaci. Neboť jen jeho nedostatkem lze vysvětlit, že inscenace Srpnové neděle na několika místech sklouzává do nežádoucích poloh hry o životním osudu paní Mixové a že se hra dostává na ideové scestí divákovy sympatie s osudem této nikomu nepotřebné a stárnoucí paničky. I dříve uvedený nedostatek přecenění významu temporytmu lze přičíst do této kategorie. Přemíra pauz byla samoúčelná, nefunkční, až nudná. A zde se právě ukázalo čertovo kopýtko ochotnické inscenace Srpnové neděle.

Nedostatkem politického a třídního přístupu k inscenaci byly poznamenány

J. Záková v roli Niny z Lermontovovy Maškarády. Soubor ZK Stroj. závodů ve Vysokém Mýtě

i ostatní předvedené hry. Nejméně z nich vítězné představení Posledního dějství. Ani zde se však režisér nedovedl zcela vyrovnat s předlohou a potlačit různé humanistické postulaty autora. Projevilo se to zvláště v jeho rozpacích nad závěrečným výstupem paní Körnerové, ideově i umělecky od autora při nejmenším hodně problematickým.

Inscenátor Profesora Mamlocka nepochopil, že ve hře nejde o hrdinství Mamlocka, že Mamlock je jen prostředkem k demonstraci nebezpečnosti apolitického názoru na život. Mamlock není dále žádný bojovník, bojovníkem je Arnošt — a ten byl na neštěstí obsazen hercem slabších kvalit, což setřelo společenský dosah hry. Celé galerie postav kolem Mamlocka pak autor využil k tomu, aby na jejich jedinečném ukázal to typické, co z nich činí spoluvinníky nástupu fašismu v Německu. Režisér však inscenoval více hru o osudech Mamlocka, než vášnivý protest a varování před znovu se zvedajícím vlnou fašismu na západě. Vytyčil k boji zbraň nepříteli ostrou, kterou si nadto ještě otupil nesprávným zaváděním samoúčelných vnějškových prvků a efektů do inscenace.

Inszenace hry Stromy umírají vstoje ukázala, jak velké nebezpečí se skrývá v uvádění podobných her u nás vůbec. Tyto hry, řemeslně dokonale udělané a atraktivní pro diváka i herce, se stanou společensky velmi nežádoucí a nebezpečné, dostanou-li se do rukou režiséra ne dosti politicky a třídně uvědomělého. Inszenace hlíneckých ochotníků se snažila předvést tuto hru jako vítězství pravdy nad iluzí. To je sice správné, ale je to málo, zůstane-li stranou aspekt kritiky komerční filantropie a proklamace boje za sociální spravedlnost jako protikladu filantropie. U autora ovšem tento aspekt nenajdeme. Právě proto je tak těžké západní hry inscenovat.

V tomto nedostatku politického a třídního přístupu režisérů k inscenacím nás choceňská přehlídka zklamala. A naše zklamání bylo tím větší, že jsme si uvědomili, že tu jde o špičkové soubory obou krajů. Porota festivalu se proto správně rozhodla, že neudělí cenu za nejlepší režii. Naproti tomu radostným překvapením festivalu byly převážně dobré, někdy až výtečné herecké výkony. Jirka, Vach, Vachová ze Srpnové neděle, Rolf, Elena, Hedvika, Hellpach z Profesora Mamlocka, Genofefa a Isabel ze hry Stromy umírají vstoje, a Greta, Anna i Koch z Posledního dějství, to všechno byly výkony skutečně příkladné, které snesou vysoké kritické měřítko.

Rovněž výtvarná stránka všech čtyř představení byla na výši a funkční. Nejlepší zde byla nápaditá a nové prvky přinášející výprava souboru Sejkory ve hře Stromy umírají vstoje. Častým nedostatkem byla práce se světly, kde si výtvarníci a režiséři málo dosud uvědomují základní pravdu K. S. Stanislavského, že světlo je na jevišti především proto, aby bylo vidět na herce. — Velkým nedostatkem obou pardubických a částečně i novoměstského souboru byla nedostačující kultura jevištní řeči. Je to u souborů tak vyspělých jistě překvapující, musí-li porota na veřejné diskusi před souborem obhajovat platnost zákonů ortoepie a dokazovat, že tu nejde o módu, kterou si někdo k sekýrování ochotníků vymyslel.

Porota, složená z ochotníků, měla při hodnocení výsledků festivalu těžkou a odpovědnou práci. Položila si vysoká měřítko na předvedená představení, dovedla je však spravedlivě udržet pro všechny inscenace a dovedla je i souborům upřímně a nekompromisně sdělit. Prohlásila vítězem festivalu a prvním držitelem putovního poháru, věnovaného Radou KNV v Pardubicích, soubor „Vrchlický“ ZK Mír v Jaroměři za inscenaci hry E. M. Remarquy Poslední dějství. Tato inscenace byla politicky i umělecky nepřesvědčivější. Při udělení ceny bylo přihlídnuto i k osvětově výchovné aktivitě souboru. Cenu rady KNV v Hradci Králové za nejlepší dramaturgický výběr získal soubor ZK Elite Chrudim za výběr hry F. Wolfa Profesor Mamlock. Cenu za nejlepší výpravu získává s. Sejkora, výtvarník ZK Plyšán Hlinsko, za výpravu ke hře A. Casony Stromy umírají vstoje. Ceny za nejlepší herecké výkony dostali J. Strnad za roli Rolfa ve hře F. Wolfa Profesor Mamlock a A. Wagenknechtová

za roli Greta ve hře E. M. Remarquova Poslední dějství.

Choceňský festival přinesl mnoho radostného a také nám odhalil zásadní chyby a nedostatky, kterých se musíme v době co nejkratší zbavit. I pro ochotníky musí se stát do budoucna vůdčí ideou zásada, proklamovaná Sjezdem socialistické kultury: ještě více se přimknout k lidu, pravdivě zobrazovat jeho život a pomáhat mu v boji za novou socialistickou společností.

Jan Patera

Malí ochotníci na přehlídce

Dvě dětská představení vybrala porota pro přehlídku souborů Pražského kraje: Puškinovu Zlatou rybku a Pohádku o princezně Zubejdě Solimanské od Josefa Čapka. První, které se konalo na Krivoklátě, sehrály děti divadelního kroužku osmileté střední školy v Mutějovicích a s druhým se představil ve Vlašimi dětský soubor dramatického odboru Tyl OB z Lysé n. L. Oba kolektivy malých ochotníků sklídily zasloužený úspěch, zvláště u malých diváků.

Představení ve Vlašimi dne 24. května mělo úroveň o něco vyšší. Režisérce Vlastě Tuzarové se podařilo skloubit přirozený dětský projev s životem jevištní postavy. Částečně toho dosáhla tím, že připsala předehru, situovanou do dnešní chatařské osady, kde si děti hrají, připravují program k táboráku a zároveň nacvičují Pohádku o princezně Zubejdě Solimanské. Druhý díl této přikomponované části trpí sice zbytečnou rozvleklostí, ale vcelku pokládám předehru za zdařilou ukázkou, jak se přiblížit dětskému herci, jak využít jeho hravosti. Ně kterým představitelům se zvláště povedlo vžít se do své postavy. Z nich si zaslouží pochvalu obě princezny (jedna vystupuje při zkoušce v předehře a druhá v samotném představení), dále sultán, drvoštěp a vezír. Velmi vtipné a vynalézavé řešení měla i scéna VI. Kříže.

Dětský soubor z Lysé n. L. má za sebou již tři roky práce. Loňského roku připravil úspěšné představení Radokových Podivných příhod pana Pimplipána. Účast na letošní krajské přehlídce vyvolá jistě v každém jeho členu mnoho vzpomínek, protože takové přijetí a takové slavnostní okamžiky, které připravila Vlašim pro všechny účastníky přehlídky, jsou příkladné a hodné uznání.

H. Červená

Smutné řádky

Mají vůbec naši ochotníci zájem o zvyšování své odborné kvalifikace? — Tak jsme se ptali, když jsme se rozhlédli v přednáškové síni Společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí, kde jsme ve dnech 18. až 20. května pořádali seminář pro režiséry a osvětlovače a napočítali všeho všudy celých deset účastníků. Pozvání jsme poslali téměř padesáti souborům a i při velmi skromném optimizmu jsme počítali alespoň s třiceti účastníky.

Není to bohužel poprvé, co jsme se přesvědčili o takovém „vášnivém zájmu“

našich ochotníků. Při posledním kursu líčení, který jsme uspořádali v místnostech ZK ČSD v Přívoze ve dnech 9.—19. února t. r., také byla účast velmi slabá, přišlo pouze 14 ochotníků, a z toho polovinu tvořilo členstvo samotného souboru ZK ČSD. Byl to kurs čistě praktický, kde byl promítán instruktážní film o divadelním líčení a kde si frekvenci sami vytvářeli masky za odborného vedení soudruha Štastného, vedoucího kursu.

Což si všichni ochotníci neuvědomují, že náročnost diváka se úžasně zvýšila? Když náš stát nelituje značných peněžitých prostředků na to, aby se zvýšila úroveň souborů, je přece naší samozřejmou povinností plně toho využívat! Nechtějí-li se už školit starí ochotníci v klamném domnění, „že už všechno znají“ — pak ať alespoň pošlou své mladé členy a začátečníky! Nebo snad nechceme, aby nám ochotnické kádry rostly, nechceme, aby nám všude rostlo nové ochotnické divadlo, schopné dobře plnit svou společenskou funkci v našem socialistickém státě?

Vladimír Havel,
metodik MĚDO Ostrava

ZLATÝ KOČÁR na ochotnické scéně

Soubor Josefa Skřivana při Domě učitelů v Brně je dostatečně znám svou výsokou náročnou dramaturgií. Po loňské inscenaci „Ze života hmyzu“ obrátil letos pozornost k sovětskému dramatu Leonida Leonovovi.

Zlatý kočár — dávný symbol blahobytu a „spokojené existence“ je autorovi podnětem k zamyšlení nad lákavostí i zálibností úspěšných životních cest, právě jako nad mravním vykoupením a vyrovnáním, vyplývajícím z osobních tragédií. A syntéza? Jenom to štěstí může být stále a opravdové, kterého bylo dosaženo námahou a obětmi. Leonov seskupuje v úzkém časovém úseku dvacet čtyř hodin bezprostředně po válce v zastrčeném, polorozbitém ruském městečku řadu lidí nejrozličnějších povah, společenského významu i zájmového zaměření. Setkávají se částečně proto, aby dořešili svá milostná vzplanutí, kdysi před šestadvaceti lety brutálně přervaná cizím zásahem, nebo aby teprve poznali život s jeho pozlátkem i závažnou pravdivostí. A Leonov, mistr dialogu, téměř vědecky analyzuje své hrdiny. Zbavuje je denní konvence i společenského postavení a nastavuje zrcadlo jejich nejvnitřnějším, někdy i neuvědomělým touhám a přáním. Dějová osnova příběhu je prostá a neoplyvá ani překvapeními, ani dramatickými efekty. Není toho třeba. Pod zdánlivě klidnou hladinou setkání několika lidí se v srdcích rozhoduje o dalším osudu většiny z nich. Je ovšem třeba umět při inscenaci tento spodní tón náležitě rozezvuchet.

Před tento problém byl postaven i František Palčík se souborem Josefa Skřivana. A konstatujeme, že se mu to se značným úspěchem podařilo. Správně akcentoval celou řadu psychologických pohledů do nitra jednajících osob. Potěši-

Dům učitelů Brno — L. Leonov, Zlatý kočár: Marja Sergějevna (M. Králová), Berjozkin (Zd. Frgala)

telnou je také skutečnost, že v mnohém šel svou vlastní cestou i odchylně od známé Radokovy inscenace v Národním divadle. Bude však třeba, aby byl více zdůrazněn ústřední inscenační záměr, aby hned od počátku byla jasně vedena potřebná červená nit, po níž by divák těžště hry sledoval.

Z dobrého a připraveného hereckého kolektivu je třeba se zmínit především o výkonu Marie Králové, která dovedla překlenout věkový rozdíl a najít pro Marii Sergejevnu lidské tóny vnitřně krásné a osudem nezlomené ženy. Kroupová v Marce rozjasnila jeviště půvabem i upřímností čistého mládí. Zdeněk Frgala vypracoval plukovníka Berjozkina promyšleně a přesvědčivě. B. Olšina (Něprjachin) s L. Grünwaldovou (Dášenska) se rozehráli velmi pěkně ve druhém jednání. Timošovi v podání Waletzského dosud chybí dokonalý výrazový prostředek pro mužné a moudré vyrovnání s osobním neštěstím. I výkony ostatních byly velmi uspokojivé úrovně a pouze bude třeba ještě propracovat scénu kolchozníků v prvním dějství. Musí vnést do hry potřebný vzruch a kontrast.

Hudební spolupráce O. Blažka byla pečlivě připravena, převážně z úryvků VII. symfonie D. Šostakoviče. Přesto však bude třeba se zamyslet nad funkční možností hudby v této hře a uvažovat, zda hudební stránka není přetažena. — Scéna, kterou navrhl kolektiv žáků SUŘ, byla, zvláště po některých úpravách po premiéře, dobrá a účelná.

Závěrem možno říci, že Zlatý kočár je dobře a poctivě připravenou inscenací.

Miloslav Jurák

KRITIKY

LUHAČOVICKÁ SETKÁNÍ

LYDIE TARANTOVÁ

V druhé polovině května už se ku-kačky ozývaly ze všech strání nad Luhačovicemi, ba bylo je slyšet přímo ve městě v každou denní hodinu.

Od místa, kde se modral hustý ko-berec pomněnek pod bustou Leoše Janáčka, který si kdysi velmi zamiloval Luhačovice, bylo jen pár kroků k lázeňskému divadlu. Z města k ně-mu vedla cesta krásným stromořadím, které ožívalo zejména v podvečer. Při-cházeli tudy návštěvníci na předsta-vení V. krajského divadelního festi-valu Gottwaldovského kraje. Potkávali jsme starší venkovanky v šátcích a muže v tmavých kloboucích, mladší ženy a děvčata v moderních spole-čenských šatech. Na těch už jste ne-rozeznali, která pracuje na družstev-ním hospodářství, která u stroje a kte-rá za psacím stolem. Tak vždy večer usedali v hledišti lidé ze závodů, které měly patronáty nad jednotlivými před-staveními, i luhačovičtí občané a pa-cienti a v neposlední řadě několik de-sítek ochotnických pracovníků, kteří se ve dnech festivalu účastnili šesti-denního kurzu pro režiséry.

Půvabné divadélko svítilo nazlátlou omítkou v zeleni stromů. Na počátku století dal k jeho stavbě popud nadše-ný luhačovický ochotník, lázeňský lé-kař Zikmund Janke. O půl století po-zději se tedy tato malá svatyně Thálie stala dostaveníčkem nejlepších ochot-nických souborů Gottwaldovska.

Luhačovické divadlo má také svou politickou minulost. Před několika de-sítkami let bylo dějištěm porad čes-kých a slovenských vlastenců, kteří v Luhačovicích rokovali o společném postupu proti rakousko-uherskému útlaku. Připomíná to pamětní deska na průčelní stěně divadla. A jako by i tu byl dávny sen mužů z obou stran po-mezí o jednotě Čechů a Slováků před-stižen ve svém naplnění. V sanato-riích, lázeňských domech a léčebných ústavech je slyšet nejen češtinu, mo-

ravská nářečí, ale i líbeznou slovenšti-nu.

To, že s luhačovickými družstevníky přišli na první představení festivalu, na „Její pastorkyni“, také jejich slo-venští hosté — sedmadvacet členů Jednotného rolnického družstva z Po-dunajských Biskupic — na nás zapů-sobilo přímo jako symbol. A přece na tom nebylo nic neobvyklého: dvě druž-stva, která mají mezi sebou družbu. Tentokrát přijeli ze Slovenska do lu-hačovického Zálesí. Příště tomu bude naopak. Proč neříci, že Luhačovickým se zase dostalo pozvání na meruňky?

Takové tedy byly Luhačovice ve dnech ochotnické divadelní přehlíd-ky. A festivalu bylo všude plno. Po hlavní třídě od nádraží až po lázeň-ské údolí — na všech návěštích pro-gramy festivalu a výrazné plakáty souborů. V pravidelných intervalech vysílal městský rozhlas zprávy o jed-notlivých představeních. V prodejně „Turisty“, kde byly k dostání festiva-lové vstupenky, co chvíli vyzváněl te-lefon. Z ulice jsme zahlédli v hale lá-zeňského ústavu Vltava nástěnku, kte-rá nás přilákala až dovnitř. Vedle po-litických událostí dne propagovala s velkou svědomitostí repertoár festi-valu. Že se třeba „Čapajev“ hraje DNES, oznamovala nástěnka působí-vou lapidární informací, složenou ze čtyř velkých bílých tiskacích písmen, připevněných na podložce špendlíky. S příštím představením, Nušičovou ko-medií „Dr“, seznamoval čtenáře ná-stěnky přepychový program gottwal-dovského souboru.

Vždy o páté hodině očekávali členy vystupujícího souboru před divadlem chlapi a děvčátka z luhačovické osmiletky, s červenými šátky na bílých límcích, s kyticemi pivoněk, hyacintů a růží v rukou. Tvářili se slavnostně a byli smířeni s tím, že večerní před-

stavení neuvidí. Ještě že se o závěreč-né sobotě festivalu hrála dvakrát hez-ká pohádka...

V nejkrásnějším místě lázní, v lu-hačovickém údolí, byla v dlouhé řadě výkladních skříní Vyšetřovacího a vý-zkumného ústavu instalována výstav-ka, přibližující divákům jednotlivé sou-bory, vystupující na festivalu. Většina souborů předváděla spolu s fotografií-mi ze svých představení i výrobky svých závodů.

Co jiného než střevíčky nejmoder-nějších tvarů zdobily spolu s chrpami a máky vitrinu závodního klubu gott-waldovského Svitlu, který na festival přijel s dramatem Gabriely Preissové „Její pastorkyňa“!

Divadelní odbor Tyl ze závodního klubu Hulínské Pilany si dal na svém výkladu záležet: na různém taftu uspořádal nejen fotografie z Kálmá-novy „Čardášové princezny“, ale i zá-běry ze starších inscenací Schillerovy tragédie „Úklady a láska“, Šrámkova „Léta“ a Ostrovského „Pozdní lásky“. Ukázal tak, že nehraje jen operetu, ale i závažná díla domácího a světového repertoáru. A pak tu byla i ozubená kola, pilky a hřídele z kovu, matně se lesknoucího, co důkaz budovatelského úsilí Hulínských.

Oč bojovnější a drsnější byla dra-matická báseň Dimitrije Furmanova „Čapajev“, s níž přijeli na festival skláři z Karolinky, o ti křehčí se nám jevila jejich báseň skleněná — výrob-ky jejich rukou. Stála tu ztepilá sklen-ka na vysoké nožce, pohárky na šam-paňské s barevnými rytinami jemně lomených tónů, vinné sklenice s mod-rým dnem a zlacenou nožkou, likéro-vé kalíšky, jejichž zeleň tála do opálu, obemknuté zlatou obroučkou.

Divadelní soubor Zdeňka Štěpánka z napajedelského závodu Slavia ozdo-bil výkladní skříně, v níž propagoval fotografiemi a plakátem svou inscena-ci Kohoutovy „Takové lásky“, nejen květinami a kapradím, ale především pořádným motorem typu „I D 80“, jed-ním z mnoha výrobků, které nesou značku závodu: ozubené kolečko, pro-tknuté šipkou se jménem závodu.

Ochotníci kroměřížského závodu PAL-Magneton, jejichž představení Remarquova „Posledního dějství“ by-lo se zájmem očekáváno, vyrovnali před oči chodců celou galerií cen; plakety, křišťálový pohár, plastiku Ji-ráskovy hlavy z Hronova a na čelném místě diplom ministerstva školství a kultury s podpisem ministra, vyslovu-jícího uznání za příkladnou činnost pro rozvoj ochotnického hnutí a roz-víjení kulturního života na vesnici. A že pro svou úspěchy korunovanou ochotnickou práci nezapomínají na úkoly výroby, ukázali vystavenou sérii kobaltově modrých výrobků se znač-kou PAL.

Furmanov-Stehlík: Čapajev. Záběr z představení souboru sklářů Karolinky

Jestliže soubory v Luhačovicích zastupovaly svým způsobem závody, dělající čest dobrému jménu české práce, jejich patroni si s nimi po této stránce v ničem nezadali. Ti, kdož ve svátečních oblecích přicházeli večer před oponu, aby ochotníkům podali kytici, dárek, a uznali upřímnými slovy záslužnost jejich činnosti, ti tu také nebyli jen sami za sebe, nýbrž za celá pracovní a soudružská společenství svých závodů a družstev.

Což takové družstvo ve starých Luhačovicích, v němž má pracovní jednotka hodnotu čtyřiaadvaceti korun a které má na kulturním fondu plných třicet pět tisíc korun? Co družstevníci z Nivnice, kteří převzali patronát nad „Takovou láskou“ a zakoupili sto vstupenek na představení? Patří rovněž mezi nejlepší družstva v kraji, vysoce překračují předepsané dodávky. Jistě ne pouhou náhodou bylo právě jejich družstvo počtено návštěvou bulharské stranické a vládní delegace a přezváno jménem Dimitrovovým!

A jestliže mezi mateřskými závody souborů nechyběli exportéři — jako napajedelská Slavia a kroměřížský PAL-Magneton, nebyla o ně nouze ani mezi patrony. Takové sklárny v Květné, které měly patronát nad „Posledním dějstvím“, vyvázejí nádherné broušené sklo do celého světa. Do šestačtyřiceti států putují vzduchovky a startovací pistole ze vsetínských pobočky Závodů Říjnové revoluce, patrona nad „Čapajevem“.

*

V deníku z festivalových dojmů začneme právě inscenací těch, které jsme viděli s živým zájmem prohlížet provoz patronátního pivovaru, gottwaldovských stavbařů. Přijeli na festival s Nušičovým „Dr“, komedií, která je jediným výsměchem měšťáckému bažení po titulech a hodnostech. Stavbaři poskytli divákům zábavný večer. Projevili dosti smyslu pro humor této veselohry, škoda jen, že všude nestačili dotáhnout její satirický záměr. Některým hercům chyběla schopnost nadsázky. Například matka mladého Milorada, „doktora proti své vůli“, byla spíše preciézkou než pošetilou, až prostoduchou měšťkou. Rovněž mladé páry braly své texty příliš vážně. Zato řada jiných byla v žánru hry doma: F. Slavíková a V. Strmisková jako staropanenská dvojice z dobročinného spolku, E. Kopečný v němém roli Sojčina muže a především první herec představení, komediijní Ludvík Stašek s promyšlenou stavbou role a plně uplatňující pointy textu. Právem mu bylo, spolu s jinými herci, v závěrečném hodnocení vysloveno uznání za herecký výkon v nejvyšší skupině C. V ní se pak celý soubor umístil na druhém místě a byla oceněna funkční závěšová scéna F. Mrštíka a L. Staška.

Všimněme si nyní jednotlivých představení v sledu, jak byla uváděna!

Soubor závodního klubu Svit z Gottwaldova uvedl, jak jsme se již zmínili, „Její pastorkyni“, představení, které na diváky plně zapůsobilo. Ze strany porotců a členů ochotnických souborů však bylo posuzováno měřítky, danými prvním místem, které sou-

bor získal svou „Vassou Železnovou“ v roce 1957 na celostátní přehlídce v Hronově. Právem, i když velmi přísně, byl inscenaci „Její pastorkyně“ vytýkáno nedostatek rytmu a režijní neopracovanost vůbec. Nám se velmi líbila jemná, citová Jenůfka Zdeňky Staškové a stařenka Buryjovka Věry Zikmundové. Věra Baláková založila velký náročný part Kostelníčky zámavě, ale nestačila dovršit postavu v jejích největších scénách. U této herečky jsme silně postrádali režijní vedení, stejně jako u Miloše Kadlece v jeho kultivovaném, ale jednostranném Lacovi. Spory, vedené v diskusi po představení o barvě krojových šátků, užitých v inscenaci, jsme nepovažovali za tak podstatné, jako spíše otázku myšlenkově a emocionálně bohatého tlumočení dramatické předlohy. Tomuto představení bylo nicméně v celkovém vyhodnocení krajské soutěže přiřčeno třetí místo ve skupině C.

První současnou hrou na festivalu bylo Pavlíčkov drama „Černá vlajka“. Představil se v něm soubor skupiny B, divadelní kolektiv rudého koutku Okresního stavebního podniku z Veselí nad Moravou. Soubor se pohotově chopil aktuální hry a předvedl snaživé představení s několika slušnými hereckými výkony, trpící však nevyrovnanou souhrou. Dana Švehlíková v roli paní Kociánové našla jímavý základní tón trpící matky, ale nedostávalo se jí prožitku, ani hereckých prostředků k dramatickému tlumočení vnitřních zvrátů postavy. V hereckém projevu zcela protichůdný, v masce i výrazu poněkud anachronický, byl Vilém Just Vladimíra Janička, herce ovšem zajisté velmi zkušeného a fundovaného. Oba interpreti byli odměněni za herecké výkony. Celkově se „Černá vlajka“ umístila na třetím místě ve své skupině.

Mimo soutěž zazněly v lázeňském divadle melodie „Čardášové princezny“ v nastudování divadelního odboru Tyl hulínské Pilany. Při sebelepší vůli ke quasi ideovému výkladu libreta zůstává příběh knížecí lásky k „šansonetce“ vyčichlou měšťáckou banalitou. Škoda, že soubory, mající chuť do operetní tvorby (a jimž pro ni nechybí jisté předpoklady), mají tak málo dramaturgických možností uplatnit talent některých svých členů ve svize a moderní současné hudební komedii. V souboru Hulínských, kteří jako celek neupadali do hrubého nevkusy, ale ani neopustili hranice běžné operetní manýry, se nám líbil Prokopův Boni, pěvecký E. Malá jako Stázi a herecký R. Hložková jako Sylva.

Svěžím větrem to zavanulo z jeviště při představení dramatické básně „Čapajev“, kterou podle Furmanovova románu upravil pro jeviště Miloslav Stěhlík. Soubor skládá z Karolinky, který nastudoval pod vedením režiséra Jana Matyšáka tuto náročnou poemu na velké téma, má ve svém středu několik mladých členů. Chybí jim sice jevištní zkušenost a kultura, zato však mají mnoho elánu, srdce a poctivosti. I když představiteli titulní role, Janu Országo, chybí širší herecký rejstřík, okouzloval jeho Čapajev vášni-

vým úsilím o postižení složitého charakteru legendárního hrdiny občanské války. Velmi působivou náznakovou scénu navrhl Josef Niebauer. Účastníci festivalu uvítali v „Čapajevovi“ upřímný návrat k bojovné sovětské hře na ochotnické jeviště. Právem bylo představení hodnoceno ve skupině B na druhém místě a jednotliví členové souboru, výtvarník, režisér a představitel hlavní role, odměněni za vynikající práci.

Vyspělý soubor závodního klubu napajedelské Slavie zasluženě zvítězil ve skupině B s pozoruhodným představením Kohoutovy „Takové lásky“ a postoupil do skupiny C. Představení vynikalo především úrovní, kultivovaností a stylovou kázní hereckých výkonů. Bylo názornou ukázkou toho, co pro soubor znamená cílevědomá tvůrčí práce režiséra, kterým byl v tomto případě profesionální divadelní pracovník Milan Jonáš, s hercem. I když mělo představení slabiny, například v nadměrném a ne vždy organickém užití scénické hudby a v technických závadách, zaviněných nevyhovujícími jevištními podmínkami, zaujalo moderním režijním pojetím, jemuž se soubor talentovaně přizpůsobil. Bedřich Solecý jako Stibor a Lubomír Forst jako Petr Petrus byli odměněni za herecké výkony.

Remarquovým „Posledním dějstvím“ v nastudování divadelního souboru závodního klubu PAL-Magneton z Kroměříže vyvrcholil umělecký festival, na němž Kroměřížští představovali první garnituru našeho ochotnického divadla. Jejich představení, naléhavě promlouvající k divákovi o zvrhlosti fašismu a váleku, které plodí, plně potvrdilo znamenitou pověst souboru. Nejvyšší uznání ve skupině C si právem zasloužili Ema Kaniová jako Anna, Lída Čápková jako Greta a Miloslav Nesvada jako výborný představitel Rosse a současně režisér představení, oceněného na prvním místě krajské soutěže. Vzhledem k úrovni celé inscenace byl opravdu zbytečný naturalismus scény a místy i režie.

Děti z Luhačovic a blízkého okolí byly nadšenými diváky posledních dvou festivalových představení. Viděly populární hru Zdeňky Horynové „Zkoušky čerta Belínka“ s její moderní etikou v nastudování divadelního souboru závodního klubu Družba ze Slavičína. Mile naivní Belínek Milana Janáčka si získal nejen plné sympatie dětí, ale i odměnu za herecký výkon ve skupině B, zatím co celý ansámbl vytěžil svěžím představením první místo ve skupině her pro děti.

*

Spadla opona za představeními nejlepších z více než dvou set devadesáti souborů Gottwaldovského kraje. Posluchači kursu pro režiséry a účastníci festivalu se rozjeli, obohaceni o zajímavé poznatky, vědomosti a zkušenosti do svých domovů, na pracoviště, k souborům. Necht všechno nové a dobré, co jim festival poskytl, najde odezvu v další práci kolektivů, v dalším rozmachu ochotnického divadelního tvorby!

Je to marné, ale dnes už neobstojí nikdo s výmluvou: „Budeme hrát dobré hry, jen nám je dejte. Kde nic není, ani čert nebere.“ Za šest měsíců, tj. od 1. ledna, vydala DILIA kromě dotisků oblíbených a často žádaných her, 104, slovy jedno sto čtyři hry nové. Z toho pro dospělé 82 her, pro děti 22 her. A kdyby se náhodou našel ještě nějaký pesimista, který by řekl: „No jo, ale to je zase všechno jen pro velké soubory“, mohu jej ujistit, že z 82 her pro dospělé je 54 her s obsazením do 15 osob.

Nebudeme si předstírat, že všechny novinky do jedné jsou stejně vynikající úrovně ideové i literární nebo že každou z těchto her může hrát každý soubor bez rozdílu. Najde se zde, žel, i vysloveně špatná hra, jako je Pavlatovo drama „Z lásky zrození“ nebo některé operety zahraniční produkce. To je však nepatrné procento. Větší procento pak tvoří hry devisově vázané, které jsou často souborům nedostupné, a potom hry, které jsou inscenačně tak náročné, že se na ně může odvážit jen několik nejvyspělejších souborů. Avšak většina her, které byly v tomto pololetí vydány, je pro soubory dostupná a může velmi podstatně obohatit ochotnický repertoár.

Není třeba se zvláště zmiňovat o Dietlově vesnické komedii „Nepokožené hody svatě Kateřiny“, která našla již v souborech místo, ale je zde několik her s vesnickou tematikou, které je nutno co nejčastěji připomínat a ještě častěji se s nimi setkávat na jevištích. „Vichřice“ Imre Dobozého ukazuje maďarskou vesnici v době kontrarevolučního puče, varuje před nepřítelem, který je stejný v Maďarsku jako u nás, přesvědčuje, že není té síly, která by lidu dokázala vyrvat to, co si potom a krví vydobyl. Ze stejného dějinného období čerpá i druhá maďarská hra Lajose Szécsiho „Účtování“. Ve filmovém sledu vzrušujících záberů prožívá zde mladý člověk zpět své život, v němž se dostal až na pokraj zrady, aby se ze svého pobloučení vykoupil hrdinským činem, znovu podlehl nepřátelské propagandě, utekl za hranice a teprve uprchlický tábor mu otevřel oči a přiměl k návratu.

Velmi cenné je vydání dvou her sovětských, které přímo hovoří k problémům vesnice. První z nich je dramatický přepis nejslavnějšího díla Michaila Šolochova „Rozrušená země“. Je to ovšem hra velmi náročná. Druhá však je přístupná téměř všem našim souborům. Je to hra Nikolaje Virty „Nedohledné dálky“. Setkali jsme se s jejím inscenací již v televizi, mnozí ji mohli vidět na scéně Vesnického divadla. Hrdina hry Chižňakov není žádný anděl v lidské podobě a přece, ba právě proto je to právě ten hrdina dnešní doby, kterého chceme vidět na našich scénách. Člověk, který dokáže zapřít sám sebe a rvát se o záchranu kolchozu, nad nímž už každý mávl rukou.

Konečně je zde i hra českého autora Františka Frýdy „Jarní vítr“. Podíváme se s ní mezi lidi, kteří si stavějí nový domov daleko od hlavního

CO PŘINESLA

Dilia

V PRVNÍM POLOLETÍ

1959

města — v pohraničí. Není to lehké a je třeba překonat mnoho osobních bolestí. Ale s jarním větrem přichází i očekávání, že přijdou další osídlení a s nimi i nový život.

Vedle her s vesnickou tematikou, kterých bude stále více třeba, zvláště ní pozornosti souborů si zaslouží hry autorů lidových demokracií. V tomto roce bylo přeloženo několik her, které by neměly scházet v repertoáru příští sezóny.

Mezi autory Německé demokratické republiky má přední místo předčasně zemřelý spisovatel a dramatik Friedrich Wolf. Z jeho díla znají soubory zatím „Profesora Mamlocka“, který byl vydán knižně v edici Hry lidového jeviště a nyní vyšel i v DILIA. Další jeho vynikající hru, v níž zachytil Francii v okamžicích kapitulace a v prvních letech protifašistického odboje, nazvanou „Vlastenci“, vydala DILIA v květnu. Hluboká a silná protifašistická hra je přístupná nejširšímu okruhu souborů pro malé obsazení a jednoduchou dekoraci (7 mužů, 3 ženy, 2 dekorace). Stejně tak přivítají soubory jistě i novou hru autora známé hry „Kauce“ Hanse Luckeho, nazvanou „Sklep“. Hra se odehrává ve sklepech německých spojů, který při ústupu zůstal zapomenut za ruskými liniemi. Vyspělým souborům se nabízí i možnost změřit síly s dvěma hrami velkého německého básníka Bertolta Brechta, z jehož díla vyšly v DILIA nyní dvě hry — adaptace Farquahrovy komedie o nesmyslnosti války „Bubny a trumpety“ a hra, kterou napsal v emigraci s nedávno zemřelým spisovatelem Lionem Feuchtwangerem „Vidění Simonky Machardové“. A konečně jsou zde dvě hry současné německé autorky, známé u nás zejména ze slavné inscenace jejího „Dáblského kruhu“, Heddy Zinnerové — „Člověk a pták“ a „V každém případě podezřelý“.

Zajímavý je i pohled na překlady z dramatické literatury bulharské. Opět pro vyspělé soubory se zde naskytá příležitost v satirické komedii odhalující měšťáky, kteří se jen navenek tváří pokrokově. Komedie se nazývá „Chléb, sýr a listonoš“ a je dílem dvou autorů Bojana Danovského a Petra Slavinského. V nejbližší době obohatí naši dramaturgii další hra bulharského autora Valeri Petrova „Když tančí růže“ (zatím otištěna v časopise „Divadlo“). Ze starších her je dobře si povšimnout hry bulharského bohemy Kyrila Christova „Račenica“,

kterou přivítají jistě menší soubory s radostí.

Z maďarských překladů vedle již vzpomínaných dvou her stojí za pozornost satirická komedie G. Gyárfáse „Nanebevzetí plukovníka Snítky“, která dokládá, že ani polepšený ďábel neobstojí před morálkou maloměstské honorace.

Nejzajímavějším a také největším přínosem rumunské dramaturgie je Kiritescova komedie „Dobré duše“ (Kleветnice). Komedie nejzrůdnějších lidských vztahů, jaké plodí jediné majetek, je komedií velkých ženských charakterů. Jistě vděčně po ní sáhnou soubory, které hledají uplatnění pro své herečky (3 muži, 8 žen). Obohacením repertoáru jsou i dvě na sebe navazující komedie rumunského současného autora Tudora Musatescu (dnes sedmapadesátiletého), „Valčík Titanicu“ a „Parlament na prodej“.

Již na počátku jsem hovořila o dvou sovětských hrách, které by se měly stát trvalou součástí repertoáru. K nim přistupují ještě další hry, zejména Leonovovy, jehož vynikající drama „Metelice“ vydala DILIA právě v tomto pololetí. Ti, kdož tak dlouho čekají na skutečně dobrou, skutečně veselou a skutečně současnou veselohru, najdou ji ve vaudevillu D. B. Ugrjumova „Křeslo č. 16“.

Ze západní tvorby zaslouží si zvláště ní pozornosti zejména dvě hry: Alberta Maltze „Jama“ a Lestera Cole „Květy a kořeny“, neboť tyto hry nejen ukazují těžké postavení pracujícího člověka v kapitalistické společnosti, ale na rozdíl od jiných autorů západních zemí ukazují východisko ze zdánlivě bezvýchodné situace.

A konečně si ještě povšimněme, co vydala DILIA zajímavého pro mládež a děti. Především se rozšířila velmi chudá řada her pro mládež nad 14 let, a to hrami: Zaka a Kuzněcova „Vina Nataši Sokolovové“, Curta Corrintha „Trojané“, Ivana Mykytenka „Dny mládosti“. K nim můžeme připojit i hru našeho mladého autora Vladimíra Čermáka „Saloména Vysocká“. Ve hrách pro děti stále dominují pohádky, z nichž na prvním místě je třeba jmenovat Schöbelové „Tulipínku“ (na námět Andersenův) a Horynové pohádku „O velké Lindě“. Znovu byla vydána dramaturgická Gajdarova knížka „Timur a jeho parta“, jejíž úroveň zatím nedosahují ostatní hry z dětského života, i když se vřele přimlouvám, aby se do repertoáru souborů hrajících pro děti dostaly co nejdříve hry jako je Hanušův „Případ Pavla Kováře“, Fikrleho „Generál“, Besselera-Dintera „Parta z bažin“ nebo Kolářové „Ostrůvek přátelství“. A především vynikající groteska sovětského autora Korostyleva „Čáry, máry, fuk“.

Hovořila jsem zde velmi stručně jen asi o třech desítkách her, které za první pololetí 1959 vydala DILIA. Je třeba, aby se dramaturgové a režiséři souborů seznámili se všemi hrami, které jsou vydávány, je třeba, aby repertoár v příštím roce byl rozmanitější, osobitější, aby se neřídil jen osvědčenými vzory stálých divadel. VS

Z OCHOTNICKÉHO ŽIVOTA

OLOMOUČ. Divadelní odbor ZK ROH Mototechna n. p. s mimořádným úspěchem uvedl v květnu letošního roku na jevišti Velkého divadla v Olomouci hru F. Goodrichové a A. Hacketta Deník Anny Frankové. Tato nadprůměrná inscenace byla výsledkem několikaměsíční poctivé a vyčerpávající práce celého kolektivu a režiséra Zdeňka Smejkal pod uměleckým dohledem režiséra Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci Jiřího Svobody. Představení mělo vyrovnané herecké výkony, za všechny jmenujme alespoň V. Mikšovou a M. Jiříčka (Anna a Petr). Scéna S. Kovaříka vhodně doplňovala hru.

J. Valihrach

★

BRNĚNEC. Ve dnech 20.—23. května uspořádal ZK Vlněna Brněnec spolu s odborem školství a kultury rady ONV Svitavy, MNV v Brněnci a Mor. Chrástově II. okresní divadelní přehlídku. Na této dobře připravené a zorganizované přehlídce byly uvedeny tyto hry: Dva andělé vystupují Günthera Weisenborna v provedení ZK ROH Vlněna Brněnec, Blažkova veselohra Třetí přání — ZK Vigona Svitavy, Gazdina roba Gabriely Preissové v podání souboru OB Deštná a Pavlíčkova Černá vlajka — ZK Vigona Opatov. Přehlídka splnila svůj účel a můžeme si jen přát, aby podobných akcí bylo uspořádáno více.

★

PRAHA. V Malé scéně OB 11 oslavil v květnu svou šedesátku Jam Ledvína, který větší část svého života věnoval ochotnické práci jako herec i režisér. Zvláště jeho práce v divadle pro mládež zaslouží plného ocenění. Byl iniciátorem pravidelných představení pro mládež v Praze 11 a každé jím vedené představení mělo velký úspěch. Kvapilova Pampliška, Hrubínova Špinková Růženka, Majerové Robinsonka a v poslední době Pavlíčkův Bajaja získaly si vděčné občanstvo nejen dětské, ale i dospělé. Děkujeme s. Ledvinovi za jeho práci a přeje mu mnoho zdraví a mladického elánu do práce pro mládež a s mládeží.

★

VOLYNĚ. Pošumavské městečko Volyně má starou a dobrou divadelní tradici. Začátky ochotnického divadla datují se od roku 1848, kdy vyvíjel činnost „Spolek divadelních ochotníků“, který v pozdějších letech přijal jméno Bozděch. V letech po první světové válce utvořil se ve Volyni další soubor při místní hasičské jednotě. Oba tyto soubory byly v lednu 1954 sloučeny a zapojeny pod Rudý koutek Jihočeských pivovarů ve Volyni. Za dobu necelých pěti let byly pořízeny z daru Ústředního výboru Svazu potravin nové kulisy, opona, portál, horizonty, z výtěžku představení opraven světelný park, doplněn inventář, knihovna a zakoupeny reflektory. V čele kroužku stojí nadšení mladí ochotníci, věkový průměr souboru, který má 35 členů, je 30 let. V nejbližších měsících bude proveden nábor nových členů, o němž věříme, že přinese další zlepšení práce kroužku. — Jediná bolest souboru jsou

režiséři. Celá tíha odborného vedení leží na Jindřichu Kovárnovi, který mimo práci ve výboru kroužku, vlastní herecké a režijní práce seznamuje ještě další dva ochotníky s prací režiséra. Ze starších režisérů pomáhá nám pouze Jaromír Braun a na ostatní čekáme. — Soubor nacvičuje každoročně tři až čtyři hry, které uvádí ve Volyni dvakrát a čtyřikrát až osmkrát reprízuje v četných obcích. V posledních letech uvedl soubor tyto hry: Fredro: Panenské sliby, Tyl: Palíčova dcera, Lichardová-Lokvencová: Popelka, Balzac: Evženie Grandetová, Smutný: Kouzelný koberec, Ostrovskij: Viníci bez viny, Goldoni: Neotesanci, Stroupežnický: Pan Měsíček obchodník; nyní má na programu Benedettiho komedii Dobrou noc, Patricie. S touto hrou se také zúčastnil III. krajského festivalu v Blansku u Kaplice.

-jh

★

KOZLOVICE. Ve dnech 4.—10. května proběhla III. okresní přehlídka souborů kategorie A okresu Frenštát p. R. Přehlídku zahájil soubor Mír OB Blá-Baraní. I. místo získal soubor Sokola z Čeladné za provedení Dietlovy hry Nepokojné hody svaté Kateřiny. Porota z okresu Místek doporučila postup souboru do kategorie B. Na II. místě se umístil soubor Jednoty Pstruží s Blažkovým Třetím přáním. Na III. místě byl začínající soubor Rudého koutku TON n. p. Frenštát p. R. s dramatizací Martinova románu Jakub Obera. Soubor OB Kozlovice připravil pro přehlídku Pavlíkovu hru Nikdy. Představením Tvolvy Tvrdohlavé ženy v provedení souboru OB Bordovice byla přehlídka zakončena. Děkujeme přípravnému výboru III. okresní přehlídky v Kozlovicích za obětavou práci.

Mk

★

BRNĚNSKO. Slovenští ochotníci z Bratislavy-okolí sehráli v rámci kulturní družby Brno-venkov a Bratislava-okolí několik představení Ženského zákona a Společného bytu v Modřicích, Vranově a Želešicích. Obecnost viděla dobré divadlo a slovenští hosté nestačili děkovat za projevy přízně a uznání, jimiž je diváci po každém představení zasypávali. Zúčastnili se také besedy v Modřicích a Podolí, kde byly přítomny členky brněnského Divadla Julia Fučíka Rákosníková a Ebertová, dále soudruh Lakomý z divadla bratří Mrštíků a akademická malířka Železnáková. Občanů se sešlo mnoho a profesionální i amatérští herci nestačili odpovídat na dotazy. Na besedách se hovořilo hlavně o spolupráci ochotníků s profesionály, o otázkách dramaturgie, výchově mládeže a mnoha jiných problémech.

-ZK-

★

PETROVICE. Divadelní soubor z Petrovic na Sedlčansku patří mezi nejlepší soubory okresu. Včas a důkladně se zamýšlí nad svým dramaturgickým plánem, a to je tajemství neustálého růstu úrovně souboru i vždy zaplněného hlediště petrovického sálu. V letošní sezóně sehráli Shawovu komedii Čokoládový hrdí-

Nepokojné hody svaté Kateřiny, záběr z představení petrovického souboru

na, podkrkonošskou pohádku M. Kubátové Jak přišla basa do nebe a nyní měla velký úspěch inscenace Dietlovy hry Nepokojné hody svaté Kateřiny. — Dnes se soubor zamýšlí nad dramaturgickým plánem na příští sezónu. Zatím si vybral Cusackové Ráj v Tichomoří a Weisenbornovu hru Dva andělé vystupují. — Soubor by však měl více zaměřit svou pozornost k práci s mládeží a dětmi. Jak dokázalo nedávné kolo STM, je zde nejen chuť, ale i předpoklady k dobrému divadlu.

Z. Vlček

★

PRAHA-sever. V listopadu minulého roku vypsal Odbor školství a kultury spolu s Domem osvěty při radě ONV Praha-sever okresní soutěž vesnických divadelních souborů. Celkem 10 souborů sehrálo svá soutěžní představení. Po uzavření soutěže dne 30. dubna 1959 byly vyhodnoceny 4 nejlepší inscenace. Měřítkem pro hodnocení byl výběr hry, režijní pojetí, výprava a jednotlivé výkony herců s přihlédnutím k možnostem souboru. Současně pak veškeré úsilí divadelního kolektivu za zlepšení kulturně politické práce v obci. — I. cenu získal soubor OB z Dáblic, který soutěžil hrou K. Stanislava „Dům na rozcestí“; II. cena byla udělena souboru OB z Horních Počernic za inscenaci „Plukovníka Chaberta“ od Balzaca. Na III. místě je soubor Čs. svazu požární ochrany z Vínofe. Sehrál veselohru J. Paulů „Slovo má babička“. IV. místo obsadil soubor n. p. PAL Kbely Balzacovou hrou „Evženie Grandetová“.

Režiséři těchto vítězných inscenací, J. Kubec z Dáblic, Vl. Stoklasa z Hor. Počernic, F. Klifner z Vínofe a A. Fukal ze Kbel budou odměněni třídním pobytem na XXIX. Jiráskově Hronově. Rovněž tak budou odměněny čtyři nejlepší herecké výkony. — Na aktivu divadelníků, který se konal v květnu t. r., byla členem rady ONV Praha-sever a vedoucím odboru školství a kultury A. Bráhou zhodnocena celoroční práce divadelních kolektivů. Vítězným souborům i jednotlivcům

OB Dáblice uvádí Stanislavovu hru Dům na rozcestí

byly pak předány diplomy, čestná uznání a děkovné dopisy za jejich záslušnou kulturní činnost na našich vesnicích. Vyvrcholením divadelní sezóny v okrese bylo uspořádání „Divadelního festivalu“ ve

dnech 13.—14., 20.—21. června v kulturním domě v Horních Počernicích. Obecenstvu se zde představily všechny čtyři vítězné soubory okresní soutěže.

Libuše Dolanská

KUTNÁ HORA. Na Kutnohorskú zakončí divadelní část soutěže LUT 1958—59 předhlídka vyspělých divadelních souborů v Malešově a Kácově. Obecenstvo uvidí Selskou lásku, Zapadlé vlastence, Třetí přání, Zlaté srdíčko, Hadriána z Římsů a Slovo má babička. — V letošní soutěži soubory sehrály celkem 72 představení, z toho 26 představení her současných, 25 představení her klasických, 14 představení určených dětem a 7 estrádních vystoupení.

Dv.

★

BĚLA POD BEZDĚZEM. Splnili jsme závazek, daný k Mezinárodnímu dni dětí. Sehráli jsme Voglové dramatizaci Andersenova Pasáčka vepřů. Bylo to velmi zdařilé představení a podle slov přítomného ředitele okresního domu osvěty v Doksech soudruha Lehkého o třídu lepší než poslední pohádka Honza a čaroděj. Lepší byla vkusně vyřešená scéna, kterou jsme si sami zhotovili, lepší výkony účinkujících. Že „jdeme nahoru“ slyšeli jsme však i od publika. Jak to? Oznámili jsme totiž v poslední přestávce při večerním představení pro dospělé, aby návštěvníci zůstali po představení na svých místech, že bude provedena diskuse. Úvodem jsme řekli, kolik her jsme hráli, jaké jsou potíže (práce na tři směny u mnoha účinkujících) a požádali jsme, aby nám ná-

NOVÁ EDICE PRO NÁS

V letošním roce byla založena nová ochotnická edice — KNIŽNICE OCHOTNICKÉHO DIVADLA. Jejím hlavním úkolem je poskytovat všem ochotníkům co nejširší divadelní vzdělání, zvyšovat ideovou a uměleckou úroveň jejich práce v souborech. To znamená vydávat takové knížky, které by svou tematikou postupně zabíraly do všech oblastí teorie i praxe divadelní práce a pomáhaly ochotníkům řešit hlavně ty problémy, s nimiž se nejčastěji střetávají. V nejbližší době zde vyjdou tři knížky.

Studie Jiřího Beneše „Zkušenosti z ochotnické praxe“ (prozatímní název) zamýšlí se především nad základními etickými otázkami divadelní práce, problémy vnitřního života souborů nejen na jevišti, ale i v zákulisí. A právem, neboť jsou to otázky při nejmenším stejně důležité, jako otázky herecké a režijní tvorby a někdy ovlivňují — dokonce rozhodující měrou — další vývoj souboru.

Významným přínosem se stane pro naše soubory jistě vydání knížky o Tylovi. Vždyť Tyl je pro naše ochotníky základem, ze kterého musí růst i jejich umění, má-li být národní, lidové, ryzí. Autor této knížky, laureát státní ceny y. dr. Jan Kopecký, se záměrně vyhýbá dalšímu „objevování“ nesčetněkrát opakovaných pravd o životě a díle J. K. Tyla. Píše ji nově, pro příklad dnešku i pro hlubší poznání demokratických tradic našeho divadla. Nerozebírá pouze Tylovo dramatické dílo, ale celé jeho divadelní snažení, jež bylo pro

Tyla vrcholem působení společenského a podněcuje tak i naše ochotníky ke stejné obětavosti a odvaze při plnění úkolů, které od nich vyžaduje naše doba.

Nejvýznamnější knížku této nové edice, nazvanou „O divadlo života“, napsal zesnulý nositel Řádu práce František Kubr, přímý pamětník, účastník a hlavní organizátor dělnického ochotnického hnutí. Publikace, jež nese podtitul „Kapitoly z historie dělnického divadla v Československu“, není však pouze čtením o historii. František Kubr v tomto svém vyprávění o slavné minulosti totiž důsledně uplatňuje především zřetel praktického použití pro naše dnešní ochotnické divadelnictví. Jeho knížka je tedy zároveň podnětem pro současnost, neboť na příkladech z minulosti ukazuje našim souborům, v čem tkví jejich dnešní společenské poslání. Připomíná tradici souborů DDOČ a jejich bojovný repertoár, Modré Bluzu, El-Carovce, taneční umění Míly Holzbachové, songy skupiny Isav, Aragon, Skupiny zapadlých talentů a další. Radí, jaké poučení si vzít z bohatosti forem jejich agitační práce.

V nové edici je také pamatováno na tvůrčí problémy, s nimiž se soubory potýkají při práci na představení. Publikace „O režijní a herecké tvorbě“ jim proto ukáže na praktických příkladech jednotlivé fáze práce režiséra s hercem při studiu divadelního představení od první čtené zkoušky až po premiéru. Výklad se bude opírat o praktické zkušenosti a vycházet ze sou-

časných potřeb našeho ochotnického hnutí. Také problémům dramaturgie bude v edici věnována samostatná knížka. Jmenuje se „Dramaturgická práce v ochotnickém souboru“ a jejím autorem je Jaroslav Nezval, známý mezi ochotníky z činnosti publicistické i jako porotce soutěží LUT. Hovoří o smyslu dramaturgie v ochotnických souborech, o důležitosti funkce dramaturga nejen jako sestavovatele dramaturgického plánu, nýbrž i jako tvůrčího spolupracovníka a inspirátora režiséra a herce, o práci dramaturga na textu hry a o řadě jiných otázek činnosti dramaturgie. Stále vzrůstá také zájem ochotnických souborů o jevištní provedení básnických děl. Inscenátoři však často narážejí na značné potíže vyplývající z nezkoušenosti s tímto jevištním útvarem. Jak dílo básníka přenést na jeviště tak, aby tam plně vyznělo, ukáže jim chystaná publikace „Divadlo poezie“ jednak v důkladné studii, rozebírající všechny inscenační problémy divadla poezie a jednak na příkladu nejlepších scénářů večerů poezie inscenovaných v poslední době.

Již léta se také volá po příručce, která by ve stručném výkladu a s názornými kresbami shrnovala všechno, co potřebují ke své praxi výtvarníci ochotnických souborů na malých jevištích. Takové základy jim poskytne publikace Jindřicha Duška, který do ní uložil dlouholeté zkušenosti ze svého styku s ochotnickými výtvarníky, pro něž také řídí dálkové školení při Ústředním domě lidové tvořivosti. Ale to už jsme u výhledového plánu na další léta, na kdy se chystají další publikace této edice.

Jaroslav Beránek

vštevňáci pověděli, co se jim na hře líbilo a hlavně — co se jim nelíbilo, abychom se toho mohli pro příště vyvarovat. V diskusi se kladně hodnotil výběr hry, scéna, režie i výkony herců (nezapomnělo se ani na zvukové efekty) byly označeny za velmi dobré. Diskuse trvala tři čtvrtě hodiny a nikdo předčasně neodeshel. — Pohádku jsme sehráli celkem šestkrát a vidělo ji 745 dětí a 136 dospělých. Přijely i děti z Hlinoviště, Žďáru, Březinky, Bezdědic, Plužné a Čisté. Připravujeme ještě několik zájezdů do okolních vesnic a také budeme pohádku hrát na dětské scéně v Parku oddechu a kultury v Liberci. Během jednoho roku je to naše třetí představení určené dětem. První byla Popelka — k loňskému Mezinárodnímu dni dětí a v zimě jsme dávali Honzu a čaroděje. Soubor získal od svých řad nové členy, hlavně z osmileté střední školy, kterým se divadlo zalíbilo a těší se na příští role. Vyrůstá nám nadějný dorost, z něhož máme upřímnou radost. Soubor se stále učí, kursu líčení, který pořádá okresní dům osvěty, se zúčastnilo 16 členů kroužků, do režisérského kursu se přihlásili tři, do okresního dramaturgického semináře osmáct členů (hlavně z řad mládeže). — V srpnu chceme dokončit studium Pavlíčkovy Černé vlnky, kterou budeme hrát na přírodní scéně v bělském zámku. A ihned začneme s další pohádkou pro děti, kterou budeme hrát o vánocích.

Rudolf Tesař

★

ČESKÉ VELENICE. Soubor při UK-ROH železničářů pracuje dvanáct let. Za tu dobu bylo nutno řešit otázky organizace, vzájemného pochopení, odpovědnosti k divákovi. K těmto problémům se ještě přidala turnusová služba, práce na směny, studium, potíže zaměstnaných žen. Dvanáct let se soubor pere s těžkostmi a postupně nad nimi vítězí. — Vytvořili si dobrý kolektiv. Mají dobré a schopné vedení (soudruzi Kodl a Vegr), řadu úspěšných herců a hereček — Benešovou, Kuzníkovou, Dvořáčkovou, Tomanovou, Kodíal, Musila, Novotného, Schwarzmüllera, Vegra, mladého talentovaného J. Pražáka. Dokázali zkoordinovat zkoušky. Využívají magnetofonu ke kontrole výslovnosti. Soubor má za sebou mnoho her — Simónov: Ruští lidé, Lavreněv: Hlas Ameriky, M. Stehlík: Mordová rokle, A. Zápotocký: Vstanou noví bojovníci, S. Tůma: Gorali, Burjakovskij: Lidé, bďte, Jirasek: Lucerna, Kolébka, Otec, M. D. Rettigová, V. Jelínek: Z jednoho kraje, M. Jariš: Inteligenti a mnoho dalších. V současné době nastudoval soubor Pavlíčkovu Černou vlnku. Poctivě a se zápallem studovali texty, zabývali se jednotlivými výstupy, snažili se plně pochopit obsah hry. Výsledek? Velký ohlas, srdečný dík za dobře připravené divadlo nejen od diváků v obci, ale i z jiných míst okresu Jindřichův Hradec, jako Trhové Sviny a Třeboň. Byla to pro soubor práce velkého významu, inscenace se stala přelomem v jejich činnosti. Postoupil do krajské soutěže, v níž se mu dostalo cti zastupovat závod i klub na III. krajském festivalu; skončil na II. místě. Soudruže Benešové bylo uděleno uznání a diplom za mimořádný herecký výkon v roli Kociánové. Tento úspěch je pro soubor velkým povzbuzením, ale znamená také velkou odpovědnost.

L. Babický

CO DÁL?

V Praze 9, Vysočanech, nejprůmyslovějším obvodu Prahy, kde profesionální divadelní scéna neexistuje, má ochotnické divadlo větší oprávnění než v ostatních obvodech. Přesto si však i zde musí ochotníci hledat nové a osobité formy, kterými se lze prosadit. Nelze ani zde kopírovat repertoár profesionálních pražských scén. Vysočanští ochotníci dlouho hledali a zdá se, že konečně našli správnou cestu. Krajský festival LUT a obvodní festival pohádek a her pro mládež, pořádaný obvodním národním výborem letos poprvé, jim v tom pomohl.

Ve dnech, kdy končila divadelní sezóna, sešli se na společné poradě členové ochotnických souborů s pracovníky Osvětové besedy v Praze 9. Za účasti tajemníka OV KSČ a zástupce odboru školství a kultury Rady ONV zhodnotili výsledky své práce v uplynulém roce a vytyčili si nové úkoly. Uvědomili si, že jedním z nejzávažnějších nedostatků ochotnického divadelnictví vůbec je repertoárový únik od přítomnosti. Odsoudili soubory, které kopírují repertoár profesionálních scén bez ohledu na své možnosti a na potřeby veřejnosti, ve snaze po laciném úspěchu. Do nové sezóny se rozhodli jít s předsevzetím, že budou vyhledávat a studovat především hry ze současnosti a hry nových autorů. Tím se budou na jevišti aktivně podílet na objasňování problematiky současného života a na druhé straně umožní začínajícím autorům zhlédnout svá díla na scéně, což je pro jejich další tvůrčí práci nesmírně cenné. A pochopitelně nebudou ani v budoucnu zapomínat na své dětské obecenstvo.

Tak se kulturnímu středisku Osvětové besedy v Praze 9, které obvodní národní výbor v Praze 9 nákladem téměř pěti milionů pro své občany vybudoval a právě před rokem předal veřejnosti, dostane i hodnotného kulturního programu ze strany ochotnického divadla. Připočteme-li k tomu ještě skutečnost, že v kulturním středisku provádí veřejné nahrávání některých svých pořadů Čs. rozhlas a televize, že zde čas od času hostuje státní zájezdová scéna Vesnické divadlo a že zde jsou kromě toho umístěny další pestré kulturní pořady, pak lze s radostí konstatovat, že kultura nachází i ve Vysočanech cestu za pracujícími. A tak to má být. Je jen třeba si přát, aby ochotnické soubory Vysočan cestu, kterou správně plánují, také důsledně uskutečňovaly! Pak jim občané Vysočan jistě častěji a pravidelně věnují svou přízeň!

Jan Dvořák

STODŮLKY. Sdružení rodičů a přátel osmileté střední školy uspořádalo k 10. výročí založení pionýrské organizace literární hudební pásmo „A pro tu lásku se všemi nadějemi...“ Provedení se ujali absolventi a studenti konservatoře ve spolupráci s ochotnickými herci. — Pásmo seznamovalo diváka v dramatických a básnických ukázkách s díly tématicky se zabývajících láskou ve všech jejích metamorfosách. Režisérka Blanka Rychlíková dovedla nenásilně ladit protiválečně celý pořad. S přihlédnutím k danému textu měly být vhodněji voleny baletní ukázky. Do programu nezapadl

myšlenkově výstup Harpagonův z La-komce. Závěrem a vyvrcholením byla nepochybně Čapková Matka. Slabinou bylo průvodní slovo, které nedokázalo stmelit někdy nehomogenní složky pásma, a tak představení bylo rozděleno na několik dílčích úseků, spojovaných mnohdy bez jakékoli vnitřní souvislosti. — Z hereckých výkonů zaslouží si pozornosti Bedřich Janský jako Harpagon a Matka Věry Balvínové. Scénicky bylo pásmo vyřešeno náznakem; hlavní důraz byl kladen na světla. Celý pořad vhodně doprovázela a podbarvovala scénická hudba Jiřího Václava.

Ht

Zdravotníci léčí smíchem

Na závěr letošní divadelní sezóny představil se veřejnosti estrádní soubor závodního klubu ROH Okresního ústavu národního zdraví ve Strakonickách svým prvním veřejným vystoupením. Estrádní program se u strakonických závodních klubů objevuje opravdu velmi zřídka. (Naposled to byla „Stříbrná estráda“, pořádaná závodním klubem ČZM, která byla ostře kritizována.) Premiéra estrádního souboru OÚNZ byla sice předznamenána dobrou pověstí, ale i velkým otazníkem. Pod názvem „Léčíme smíchem“ představili se pracovníci strakonického zdravotnictví ředitelem Cvrčkem počínaje a údržbářem Kollrosem konče z trochu jiné stránky než známe. Svůj původní program sestavili soudruzi sice jen pro nemocniční jídelnu, ale jeho ohlas vedl posléze k uvedení estrády i před širší veřejnost. A tak se do programu dostala i kritika místních poměrů, od špinavé fezárenské vody až ke sportovní řevnivosti Jiskry a Spartaku. — Estrádnímu souboru nemocnice se nejen podařilo obecenstvo dobře pobavit, ale zároveň dokázal zdánlivě nemožné: naplnit strakonickou sokolovnu v takové míře, jak ji zde vídáme jen na programu orchestru Karla Vlacha či dívčího dixielandu.

Kladem estrády byla aktuálnost, vlastní tvorba některých čísel, i to, že dala příležitost začínajícím hercům. Náznorně jsme se přesvědčili, že dr. Malkus je i dobrý konferenciér, že závodní lékař ČZM dr. Krch umí hrát stejně dobře na klavír jako dr. Říha na bicí nástroje. Nesmíme zapomenout ani na výmluvného správce nemocnice s. Teyšla či s. Husáka, Hermanu, dr. Königa, na zpěvačku s. Králíčkovou.

Nedostatkem estrády byla místa rozvleklost, která by se snadno dala odstranit vyškrtnutím či zkrácením některých čísel.

Lze si jen přát, aby toto první úspěšné vystoupení bylo počátkem cílevědomé cesty souboru, na niž by se estráda Léčíme smíchem a jistě i další dostaly do okolních měst a vesnic.

- s v -

Scénografický obzor divadelních ochotníků

OSVĚTLENÍ JEVIŠTĚ

Hned na počátku si řekněme, že osvětlování jeviště, jeho technika a kompoziční zákonitost není nějakou samostatnou uměleckou disciplínou; o tuto otázku se vedly mezi scénografy a jevištními techniky velké spory. Přirozeně nemůžeme oddělit výtvarný účinek barevného světla od tvarového i barevného účinku celého jevištního prostoru; světlo tu tvoří prostor vyvoláním stínů a světél na hmotných částech dekorace, dodává dojem vzduchu vlastním barevným proudem, vyzdvihuje a potlačuje součásti dekorace, aniž by to vadilo realistickému účinku celkového dojmu pro diváka, a modeluje hereckou postavu, dodávající jí důrazu podle potřeby básnickova textu. Nestane se však hercem a dekorací jeviště, protože pak by podstata divadla byla redukována na pouhou světelnou kmetiku, hru barevných světél, abstraktní a bez srozumitelné tématické náplně, která by zavedla divadlo na scestí samoučelnosti a popřela jeho základní výchovný úkol a společenské poslání divadla...

Úryvek z knihy M. Kouřila „O malém jevišti“, Praha 1955, str. 228.

KAŠIROVACÍ MATERIÁL

Studie inž. arch. M. Kouřila „Ekonomika kaširovaných materiálů“ se zabývá vývojovým úkolem Scénografické laboratoře, který před ní postavila soudobá scénografie a problémy spojené s realizací jevištní výpravy. Zejména potřeba mistrovsky vypracovaného a odolného jevištního detailu vedla k ekonomickému zkoumání různých metod zhotovování, které byly vyzkoušeny na řezbovaném rámu, pracovaném do sádrové formy.

Základem byly dva prototypy, provedené tradičně jako kašířka z papíru (z volné ruky a do formy) vedoucím kašérem Národního divadla v Praze J. Zahájským. Pracovníci scénografické laboratoře připravili soubor těchto rámců z následujících materiálů: vakuově tvářeného PVC, polyvinilalkoholu s měkkými pilinami, epoxydového laminátu, dispercollu RTZ s měkkými pilinami, polyvinylacetátu V 1300 s měkkými pilinami, epoxydového dřeva, modelitu 02 (modurit), karboxymethylcelulosového roztoku s měkkými pilinami a acetylcelulosové folie. Při porovnávání rámců, zhotovených z jednotlivých materiálů, byly rozhodujícími kritérii jejich fyzikální vlastnosti, životnost a cena. Jako scénicky nejvhodnější se ukázaly vakuově tvážené PVC (novodur 0,8), dispercoll RTZ a epoxydové dřevo, které dávají nejčistší odličky a daří se dále opracovávat jako dřevo.

Ve statí jsou propočteny a do tabulky srovnány skutečné úspory, které divadlům získají nové kaširovací materiály. Otázka kaširovaných předmětů se plně dotýká i ochotnického jeviště a doporučujeme proto stat, podrobně rozebírající ekonomické i technologické otázky těchto nových materiálů, k širšímu studiu. Článek je otištěn v červnovém čísle Informačních zpráv Scénografické laboratoře. sm

VII. a VIII. DEN NOVÉ TECHNIKY

Vedle 268 divadelních ochotníků se sešlo v sále hradecké výstavy o den později, 25. 5. 1959, 302 profesionálních divadelníků, většinou techniků z výroby,

vlásenkářů, kašérů, divadelních mistrů, ale i ekonomů, výtvarníků, režisérů a ředitelů divadel, kteří projednali vedle otázek divadelních svozů návštěvníků i řadu otázek technologických. V tribuně technologických zkušeností předvedli bratislavští soudruzi ruční tváření novoduru, dostupné techniky i ochotnické scéně. Národní divadlo ukázalo pracovní kopii připravovaného prvního instruktážního divadelního filmu o maketě „Hamleta“, pro nějž zdokonalil arch. J. Svoboda princip barokní dekorace, posouvané vodorovně. Těšínské divadlo ukázalo vlásenkářské lamináty z epoxydové prskyřice. Scénografická laboratoř podala výklad o prefabrikaci PVC a povrchové úpravě novoduru; divadla ze Žiliny a Hradce Králové ukázala své výsledky s laminováním sklotextilu a svášením igelitu i plastiku pájkou. Divadelní služba podala přehled příprav a možností speciálního divadelního textilu, který bude vyrábět ateliér filmového tisku. Jednání mělo vysokou odbornou úroveň. rt

PLASTICKÉ HMOTY V DIVADELNICTVÍ

Výstava u příležitosti Dnů nové techniky v Hradci Králové se již po třetí zabývala těmito materiály. Ukázala na novou cestu našich divadelních výprav, na níž nebudou herci nuceni dýchat množství prachu z klišových barev z dekorací. Ukázala však i řešení otázky scénického textilu s filmovým tiskem, se zvláštními, dobovými vzory, zvětšenými nebo zmenšenými podle velikosti divadla. A ukázala konečně, že nové materiály nejsou již v divadlech experimentální vzácností, ale že se jich hojně používá — pokud to ovšem dosud omezená výroba těchto hmot dovoluje. Každý z oněch dvou a půl tisíce návštěvníků, kterým se podařilo vidět výstavu v termínu pouhých osmi dní, byl překvapen novými možnostmi, jež se tu otvírají všem typům divadel — ačkoliv i zde jsme na samém počátku. Proto se k hradecké výstavě vrátíme samostatným článkem v příštích číslech. rt

L. LEONOV: ZLATÝ KOČÁR.
MINCŮV ZABĚR Z PŘEDSTAVENÍ
SOUBORU DOMU UČITELŮ, BRNO

Vydává ministerstvo školství a kultury
v nakladatelství Orbis,
národní podnik, Praha 12, Stalinova 46

Vedoucí redaktor JIŘÍ BENEŠ

Grafická úprava František Skořepa

Redakce: Praha 12, Stalinova 3
telefon 226145—49

Vychází začátkem každého měsíce

Cena jednotlivého výtisku 3 Kčs

Tiskne Orbis,
tiskařské závody, n. p., závod č. 1,
Praha 12, Slezská 13

Rozšiřuje poštovní novinová služba
(PNS)

F-204059

Z O B S A H U

J. Valenta: Za socialistické ochotnické divadlo	169
Za další rozvoj naší lidové umělecké tvořivosti	170
J. Najman: Droby z velké historie	172
J. Beneš: Směr III. Šrámkova Písku	174
Básníci o svátku poezie	177
J. Trojan: O dvou umělcích z Červené sedmy	178
V. Dvořák: Přehledka opomíjeného žánru	180
Z ochotnických festivalů	182
Kritiky	184
L. Tarantová: Luhačovická setkání 186 DILIA v prvním pololetí 1959	188
Z ochotnického života	189
Scénografický obzor divadelních ochotníků	192

Toto číslo mělo redakční uzávěrku
koncem června, vyšlo 31. července
1959

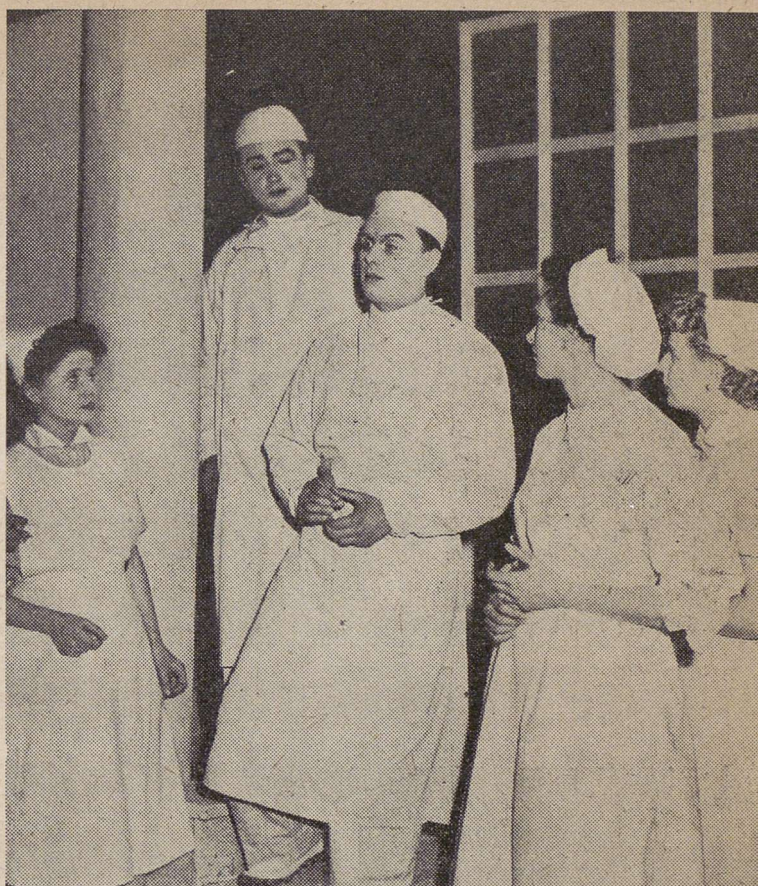
OCHOTNICKÉ VTEŘINY

▲ Č. Halška - Yamamoto z Pfeifferovy hry Slavnost lampiónů. Soubor VŽKG Vítkovice

◀ F. Hrubín: Srpnová neděle Záběr z představení ZK Kovofiniš v Ledči n. S.

▲ Kornejčukův Platon Krečet v provedení OB Pustá Polom

▲ J. K. Tyl: Venkovský poslanec. Hrál soubor MS ČsČK Plaveč

◀ Z. Horynová: Zkoušky čerta Belínka. Soubor OB v Klimkovicích

▼ Z Blažkova Třetího přání v provedení OB Jindřichov u Hranic

FESTIVAL MLÁDÍ

III. Sránkáv Písek se stal radostným festivalem mládeže a dokladem, že našemu ochotnickému hnutí dorůstá dobrá nová generace. Na snímcech K. Minco písecké divadlo, záběr dětského publika, snímek Slávky a Vítka ze zahajovacího představení Měsíce nad řekou (soubor ZV krajské vojenské správy z Olomouce) a z vítězného představení nejvyšší věkové kategorie, Čapajeva píseckého souboru Lidové divadlo při Domu osvěty

